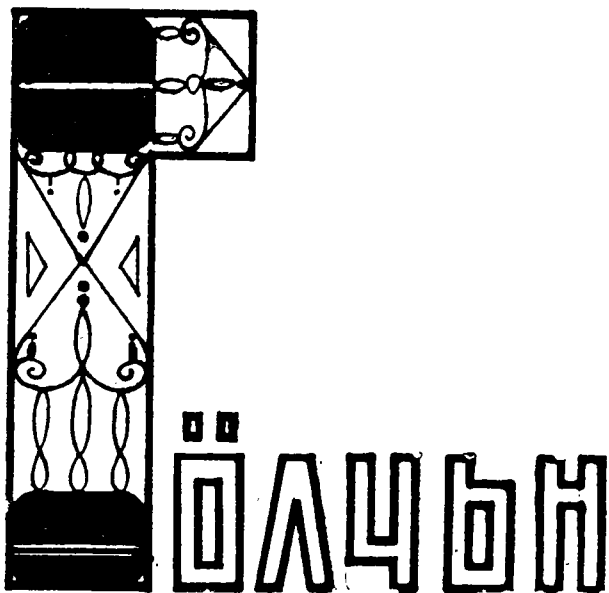

ГӨЛЧҮН

“ЛУИС”

(Жь зарготьна к'орда)

БЭРЭВҚЫРЫН У ВЭЧЕКЫРЫН
ОРДИХАНЕ ЩЭЛИЛ, ЩЭЛИЛЕ ЩЭЛИЛ

НАШИРАТА „ЛУИС“
ЕРЕВАН " 1972

ԳՈՒԼՉՐՆ

(ՔՐԴԱԿԱՆ ԲԱՆԱՀՅՈՒՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՑ)

Գրառում ու վերամշակում՝

ՍԻՒՆԻՍՏՆԵ ԶԱԿԻԻ

ԶԱԿԻՆ ԶԱԿԻԻ

(Քրդերեն լեզվով)

«Լույս» հրատարակչություն
Երևան, 1972

ГУЛЧЫН

(Из курдского фольклора)

Запись и обработка

ОРДИХАНЕ ДЖАЛИЛА

ДЖАЛИЛЕ ДЖАЛИЛА

(На курдском языке)

Издательство «Луйс»

Ереван, 1972

БЖУЛИ У Н'ЬК'ЙАТ

ТЭЙРЕ ВЭТ'ЭНН'БЗ

Неч'ирванэк р'оке дьчэ неч'ире. К'елэка ч'ем р'удьни, дина хвэ дьде тэйрэки нэхши бэдэw нав аведанэ. Тэйр дьгрэ тинэ мале, жер'а qэфэсэкэ баш чедькэ у чьqас тьште баш һэнэ бона хвэрьне, дьдэ бэр. Тэйр диса р'ази намиңэ, һэр дьвежэ,

— Ах вэт'эн, вах вэт'эн.

Неч'ирван гэлэки дөшөрмиш дьбэ. Ылтинэ тэйр дьбэ диса давежэ wн щии жь к'ө һьлдабу. Вэхта тэйр дьк'эвэ нав аве, дьбе,

— Охwэш вэт'эн, охwэш вэт'эн.

КЭВАНИЙА БИРСАР

Щарэке гөндик малэкеда дьбэ меван. Кэванийа мале шорбе тинэ датинэ бэр, ле кэвч'и бир дькэ.

Меван дьнһер'э кэвани сэрвахт набэ, дьбе,

— Хушке, хушке, ща бь к'эрэма хвэ к'ере найни?

— Э, — дьбе, — меване э'зиз, к'ер чи тэр'анэ?

Дьбе, — Эзе гөһе хвэ жежьм бьжьмэ кэвч'и шорбе бөхөм.

ХОРТ У ҚАЛЕ

Щарәке хортәки шаһыл гае ви баркьри пешие р'еда дьчу. Қаләк р'аст нат, хорт пьрси, гот,

— Апо, апо тө нызани эзе зу бығнижмә мале?

Қале готе,—Қөр'е мьн, вәки тө һеди-һеди бажой те зу бығнижи мале, вәки тө зу-зу бажой те дәрәнг һәр'и мале.

Хорт т'ьре кале хвәшиие хвә пе дькә, гөһ нәда хәбәра ви, гае хвә ажот же дәрбаз бу, ләзанд зу бығнижә мал, р'ева га т'әқийа.

Қале гьниште, дит гае хорт т'әқийайә.

Хорт го,—Қале, лома тө дьгот зу-зу бажой төе дәрәнг бығнижи мале?

ҚАШИТҚА БӘР БЕ

Йәк бь дәве дьчу, қашитк давит дәве хвә. Бе ледь-хьст тышт нәдьк'әтә дәве ви.

Һәвалә ви же пьрси, го,—Әв чьйә тө дөхөи?

Го,—Ба кө һайа бе, қә тыштәк.

МИР У ХӨЛАМ

Мирәки готә хөламе хвә, го—Әз пьрсәке жь тө бькьм, тө пьрса мьн ши нәйни эзе сәре тө лехьм.

Го,—Бежә, мире мьн.

Го,—Чь хвәш һәйә йәк пари?

Хөлам ле вәгәр'анд готе,—Һек.

Мир ле р'ази ма. Саләк қөльби мир диса жь хөламе хвә пьрси, го,—Бь чь?

Го,—Бь хве.

Ижар мир дәст жь хөламе хвә к'ьшанд.

ДО ДЭВЭ

Дө дэвэ хушке нэв бунэ, бэр'ийе ч'ер'янэ. Йэк ч'ер'ийэ дайэ дэве йа дьне.

Дэве готйэ,—Хушке, эз жи дьч'ерьм, тө жи дьч'ери, тө чьма дьч'ери дьди дэве мьн?

Дэва дьне готйэ.—Э, хушке һөрмэта дьнер'а чь.

СЭ Н'ЭМУ СЭНЭ

Го, йэки ль бэр'не сэк ль бьн сиеда дит, р'абу кэвь-рэки мэзын һылда сэре сэ хьст щида кōшт.

Һэвалэ ви готе, го,—Малава, тө жь хвэде натьрси, тэ эв сэе беалэқэт кōшт?

Го,—Нэ тө нъзани, пар ль зозана сэки эз гьртъм, эв бу эз бьхарама.

Һэвалэ ви готе,—Э, мал нэ хьраб, сэе зозане ль к'ө, эв сэе дэште ль к'ө?

Го,—На, сэ н'эму сэнэ.

НЬМЕЖА МЭЛЛЭ

Го, шьванэк чу бажер дит, кō мэллэ сэр мьнаре банг дьдэ. Жь йэки пьрси, го,—Эв чь дьбеже?

Готе,—Ньмеже дькэ. Шьван пьрси,—Ньмеж чьйэ?

Го,—Ньмеж ньмежэ.

Го,—Тө бь хөдеки, ма зьрара пез теда т'өнэ?

Го,—На, зьрара пез теда т'өнэ.

Шьван гот,—Дэ бьра банг бьде, чьқа дьле ви дьхазэ.

СОНДА ДЬЗ

Р'ожэке дьзэк дьчэ мала насэки хвэ дьзие дькэ. Дө-се пэзе ви тинэ шэрже дькэ дьхвэ. Насе ви пе дьһ'асэ, те мале, наве ви һьлтинэ дьбе,—Фьланкэс, та пэзе мьн дьзийэ?

Дыз дьве,—Э, бьра чьма эз кор бумэ, нава пэзе дьнеда эз бем пэзе тэ бьдзьм? Дьхвази эз тэр'а сонд бьхөм, весбе шэбэре.

Го,—Сэре хьч'е, сэре ньч'е,

Ви дэсти һат, ви дэсти чу,

Гөр'—гөмана мьн те нэчу.

Насе ви бавар дькэ у хвэхвэ дөшөрмиш дьбэ, дьве, вэки эв һага сонд дьхвэ, дьзе пэзе мьн нэ эвэ.

АРДУ ЧИ МЭР'АНЭ?

Гөндэкида калэк у қиза ви дьман, һавине гөнди гьшк хвэр'а арду бэрэвдькьн, қизьк дьбежэ,

— Баво, эм жи хвэр'а арду бэрэвкьн. Бав дьвеже,

— Лаво, һ'эта зьвьстан бе эзе бьмьрм, бэрэвдьки һэр'э хвэр'а бэрэвкэ. Қизьк дьбежэ,

— Һ'эта зьвьстан бе эзе жи меркьм, ида арду чи мэр'анэ?

Ва дьминьн. Зьвьстан те, ле нэ кале дьмьрэ, нэ жи қиза ви мер дькэ.

Ахьрие һэрдө жи хание ськи-сарда бе арду дьминьн.

СЕ ҺЭВАЛ

Се дэстэбьрак дьчьнэ гөндэки хэриб мевание. Хайа мале р'адьбэ һазьрбуна меване т'эзэ һати дьбинэ. Вэх-та сьлав—к'ьлава дьдын һэв, хайе мале нькарэ те дэрхэ жь һэрсе дэстэбьрака к'ижан мэзьнэ. Эв дэрдьк'эвэ бэр дери у йэк-йэк гази дькэ, дьпьрсэ бона заньбэ к'ижанэ мэзьн. Гази йэки дькэ, дьзикава дьбэ бэр дери жер'а дьбеже,

— Бьбахшинэ, пьрса эт'ьб те т'өнэ, һун һэрсек чи

һэвһн? Мэзын нав вәда к'ижанә, вәки әз бьзаньбьм?
Меван дьбе,

— Әм һәрсек дәстбьраке һэвһн, ле әв һәрдö бьраке
мын чәва һ'әйван, щие әз ле, әвана т'өнәнә, мэзын эзым.

Хайе мале дьбе,

— П'ак, к'әрәмкә һәр'ә р'уни.

Һьнә вә'дә дьк'әвә орт'е, хайе мале гази меване дө-
да дькә, дьбе,

— К'әрәма хвә дькари бежи жь вә һәрсека сәрк'ар
к'ийә, вәки әз хәлатәке п'ешк'ешкьм. Меван дьбежә,—
Щамеро, щие лынге мын ле сәре һәрде дьнейә? Мэзын
эзым, сәрк'ар эзым, һәрде дьне куч'ке мыһн.

Хайе мале изна меван дьде, дьбе,

— П'ак, к'әрәмкә һәр'ә р'уни.

Паше, һьнә вәхт шунда хайе мале газн меване сьһа
дькә у дьхвәзә ви жи бьщер'бинә, дьбе,

— Меване мын, тö дькари бежи жь вә һәрсе һәвала
е к'ввш у мэзын к'ижанә, вәки әм вәр'а хәбәрдын.

Меване сьһа дьбе,

— Мадул, жь дәве мын зедәтьрә, вәки әз хвә бьг-
һиньм һәрдö һәвале хвә. Һәрдö жь мын чәнд сәрийа зе-
дәтьрын. Йәк жь йәки зедәтьрә, сәрвәхттьрә, әз хөламе
ваньм. Жь һәрда к'ижанир'а дьхвази хәбәрдә.

Хайе мале дьбеже,

— Меван щан, бьбахшин, мын тö ә'щез кьри, к'әрәм-
кә һәр'ә р'уни, әм вәр'а ә'зәт у қөльхе бькьн.

Меван дьчә р'удьне. Хайе мале вәдгәр'ә алие хени,
тәме дьдә к'өлфәт, кö се т'әхте нан башқә һазьркьн. Сәр
т'әхтәки хөрәке һ'әйвен, сәр т'әхтәки хөрәке к'әлба, сәр
т'әхтәки жи ә'зәт-қөльхе лайқи меване мадул дайһн.
Һәрсе т'әхта дьбһн оде, т'әхте хөрәке һ'әйвен датиһн
бәр ви, к'е готйә: «Һәвале мын һ'әйваньн, эзым мәрвь». Т'әхте
һәстö сәр датиһн бәр ви мевани, е кö һәвале хвә кьрьбу
к'әлб. Т'әхте ә'зәт-қөльха мадулийе датиһн

бэр ши мевани, е кӧ һэвалэ хвэ сэр хвэр'а гьртьбу.
Вэхта меван мэт'ал ман бона т'эхте башқә-башқә,
хайе малé гот,

— К'эрэмкьн, хӧрәке хвэ бьхӧн, хун чьр'а мэт'ал ма-
нә? К'ек чь хастйә һэвалэ хвэр'а һатйә бэр ши.

ШЬВАН У АҚЬЛФРОШ

Мәрики к'әсиб чу дӧ сала бу шьване мәрики дәү-
ләти.

К'әсиб дӧ сала т'әрка жьн у зар'е хвэ да, го эзе
һәде хвәйн дӧ сала темә сэр һәв дәрбәкер'а дәүләтки
бьстиньм, вәки һ'әвәки бэр ч'ә'ва бе.

Дӧ сале к'әсиб т'әмам бун, гәрәке әви һәде хвэ жь
дәүләти бьстәнда, вәкә пенши—шест кавьр'и. Вэхте әви
дә'ва һәде хвэ ль дәүләти кьр, дәүләти мәнә гьрг.
го,

—Тә пәзе мьн онда кьрйә, дайә гӧра, эз тыштәки һәд
надмә тә.

Шьван ма шаш у мэт'әл. Нә бь зоре у нә бь шькйа-
та әви дәүләти нькарбу. Дина хвэ дае бошә, го,

— Дәүләти, тӧ хвәде хвэ һьма чәнд зер'а бьдә мьн.
вәки эз бе сьт'ар сэр мала хвәда нәчьм.

Дәүләти р'абу се зер' дане, шьван п'охс-п'осидә к'ә-
тә р'е у чу. Вэхте чу ниве р'е мәрик р'асти ши һат, го,

— Хорто, те к'ӧда һәр'и? Го,

— Эз жь шьвантие тем, эзе һәр'мә мала хвә.

— Ле,—го,—тӧ жь к'ӧ теи? Го,

— Эз жи ақьл дьфрошьм.

Шьван щидә мэт'әл ма, һ'әйри, го,

— Щаньм ақьл чава те фьротане? К'е дьнйаеда дит-
йә мәрвь ақьл бьфрошә?—Дә,—го,—Вәрә бежә, к'а чава
дьфроши? Бьһае ши чйә?

Го,—qörба, баһе аqыл йәк зер'ә, бәре зер'әки бьдә әз аqыләки бьдмә тә.

Шьван дәрхьст зер'әк дае. Хwәйе аqыл го,

— Шьван, т'әмйа мьн ль тә, wәки дьчи щики дө мәрвв һәвр'а дькьнә шәр', тә жь wана бьр'әвә, шөхөле тә бь шәр'а нәк'әтйә, те ахриеда хwәйе к'ареби. Әва аqыләк.

Шьван готе,—Qörба, чәнд аqыле тә манә? Го,—

— Wәллә дө аqыле мьн манә, дьхwази дө зер'а жи бьдә, әзе һәрда жи бьдмә тә.

Шьван дөшөрмиш бу, го,—Щаньм, әва дө салә әз дәwләтир'а хәбьтимә бе һәq, әзе чь бькьм ван һәрд зер'а жи. Әwi һәрд зер'е майин жи дәрхьстьн у данә аqылфьрош. Аqылфьрош го,

— Дә гөһдариқә, әз һәрдө аqыле дьне жи бьдмә тә. Wәхте дьчи маләке, дина хwә дьдейи we маледа шәр'ә, шәр'е мер у жьне, йан жи к'өлфәте мале, тә qәт же хәбәр нәдә, к'ефа wанә чь дькьн бьра бькьн. Тә мевани, пәри нане хwә бьхwә у бьдә сәр р'йа хwә һәр'ә. Әва дө аqыл. Аqыле сьсйа жи, һәр т'ьме тә хwә ль щийа, йан мала хwәда гьран бьгрә, сьвьк нәбә. Тә чьqас хwә гьран бьгри те хwәйе к'ареби, т'ө зйан жь гьрание нае.

Шьван һәрсе гьли һьлдан, дәстура хwә жь аqылфьрош хwәст у да сәр р'йа хwә чу. Чу ниве р'е р'асти аqыле пешьн һат. Дина хwә дае дө мәри we сәр к'упә зер' дькьнә шәр'. Шьван хwәст тек'әвә орт'а һәрда, wәки ль һәв нәхьн. Ньшкева гьлийе аqылфьрош к'әтә бире, го, Wәллә әзе һәр'ьм хwәр'а хәwләи ван бьсәкьньм, шөхөле мьн пе нәк'әтйә. Әw хwәр'а чу хәwләи wана сәкьни, дина хwә дае дө qәwазе һ'өкөмәте хwә ль һәрд мәрйа гьртьн у тен. Әwan жи дит, wәки qәwаз тен к'упе зер'а авитьнә пьш кәвьрәки у хwәр'а чун, дури кәвьр р'уньштьн. Qәwаза һат һәрдө мәри жи гьртьн у бьрьн. Ле к'упе зер'а ма бәр кәвьр. Шьван дина хwә дае к'әсә т'өнә, әwi чу әw к'упе зер'а һьлда кьрә хөрща хwә у бь

лэз лъвйа бэрбь мале. Чу дэрк'этэ мала хвэ, жьн у за р'ое ви ч'э'в зер'а к'этын, гэлэки шабун.

Р'оке жи шьван чу малэке, дина хвэ дае, жьн мер шэр' дькьн. Эви хвэст тек'эвэ орт'е, вэки ль һэв нэхьн, диса гьлие ақьлфрош к'этэ бире, эв хвэр'а гьран сэкьни. Ле мере жьне жи сонд харьбу, вэки к'е тек'эвэ орт'а шэр'е ви у жьна ви, п'ьр' һьндьки же хэбэрдэ гэрэке бьк'ожэ. Жьн у мер чьқас шэр'кьрын гьлие хвэ анинэ бэр шьван, шьван хвэ кэр' у гьран гьрт, т'эви қэнши у хьрабийа ван нэбу.

Паше хвэйе мале готэ шьван, го,—Қөрба, вэлло шире тэйи һ'элал бу тэ орт'а мэ хэбэр нэда. Вэки п'ьр' һьндьки тэ жь қэншице у хьрабие хэбэрда, мьне тэ бьк'оштайи.

Эви жи р'абу сэд зер' да шьван. Шьван чу малэ хвэда ақьл у гьран р'унышт. Бу хвэйе һэбуна мэзын.

ВЭЗИРЕ Р'УЧ'ЫҚАНДИ

Р'оке п'адша вэзире хвэва дьчьн сэйранге. Қьлхе дәвреша хвэдькьн, дьчьн, р'асти калэки тен. П'адшэ дьнһер'э калэки зэ'фи дэлал буйэ, йазьхйа ви кале те. П'адша дьбе,—Кале, сэлам э'лейкум. Дьве,

— Э'лейкуми сэлам, сэр ч'э'ве мьн, сэр сэре мьнр'э нати, п'адше дэлал.

Дьбе,—Кале, тэ чава зани эз п'адшамэ?

Дьбе,—Бэле эз заньм тэ п'адшани, эва жи вэзире тэ-йэ, һун дьчьн сэйранге.

Дьбе,—Кале, тэ қэт чавани?

Дьбе,—П'адшани саг'бэ, эз чаваньм, мьн дөдө кьрйэ сьсйа.

Дьбе,—Зэ'ф баш, тэ чьр'а зу жь хэве р'анэбуи?

— П'адшани саг'бэ,—дьбе,—эз зу жь хэве р'абух хэлде бьр.

— Ле,—дыбе,—тэ чьр'а нәһ нәкьрып сьсйа?

Дьбе,—мын нәһ кьрйә сьсйа, ле сидода бьрын.

— Ле,—дыбе,—wәки эз қазәке бышиньм щәм тә,
дыкари р'ьнд бьр'уч'кини?

Дьбе,—Эзе оса бьр'уч'киньм чава тө дьхwәзи.

П'адша wedәре wәдгәр'ә те к'оч'к-сәра хwә.

Дьбе,—Wәзир, мын чь пьрс да кале у кале жи шаба
мын да, ван пьрса сьбе мынр'а бинә. Тәк ани, ани, хер
кө нәани эзе сәре тә лехьм.

Wәзир жи дьчә мала хwә чьқа дөшөрмиш дьбә, дьфь-
кьрә, нькарә ван пьрса те дәрхә. Р'адьбә, сьбе дьчә
щәм кале.

Дьчә р'асти кале те, дьбе,—Сәлам ә'лейкум, кале.

Дьбе,—Сәр ч'ә'ве мын һати wәзире дәлал.

Дьбе,—Кале, зани чьр'а һатьмә, һатьмә сәва wedә-
ре, wәки чьк пьрсе п'адша да тә, тө гәрәке жь мынр'а
өжи.

Го,—Wәзири саг'бә, һәр шаба пьрсәкә мын нежайә
к'исәк зер'.

Дьбе,—Кале, awqac п'әрә эзе тәр'а жь к'ө биньм?

Дьбе,—Дьхwәзи бьдә, нахwәзи нәдә, һәде we әwә.

Дьбе,—Кале, тө бь хwәде, wәрә мале эз бьдьмә*тә.

Чунә мале, р'абу к'исә зер' т'ьжикьр у да кале.
Кале жер'а әw пьрса шьровәкьр.

Го,—П'адше мынр'а готйә тө чагани, мын готйә эз
чаваньм, мын дөдө кьрйә сьсйа. Wәки дө льнге мын бун,
эз кал бум, мын дар гьртйә дәсте хwә, буйә се льнге
мын.

Го,—Иа дьне. Го,—Чьр'а зу жь хәве р'анәбум, мын
го, эз зу жь хәве р'абум хәлқе бьр, йане wәре мын қиз
бу, әw қиз хәлқе бьр, көр'е мын т'өнә мын хwәйкә. Го,
ле тә чьр'а нәһ нә кьр сьсйа, мын го, мын нәһ кьр сьсйа,
ле си у дөдө бьр. Йане нәһ мәһа хәбьтимә сәва се мәһе
звьстане хwә хwәйкьра, ле хәбьтим нәвса мын нә һишт.
Сидө дьране мын нәһиштьн, зьмере звьстане хwәрн.

— Ле,—го,—Қаз чь бу, вәки го, эз қазәке бышиньм дькари р'ьнд бьр'уч'кини.

Кале готә вәзир, го,—Дә мьн го,—П'адшайи саг'бә, тә бышинә эзе бь готьна тә бьр'уч'киньм. П'оте хвә дор-хә бьдә мьн, эзе тәр'а бежьм.

Вәзир дәрхьст п'оте хвә да кале.

Кале го,—Дә бежә бьмбарәкбә.

Вәзир го,—Бьмбарәкбә.

Кале го,—Әв қаз жи тә буи, кә п'адше тә шанди щәм мьн, мьн жи тә р'уч'ьканди.

ПАДША У БАГ'ВАНЧИ

Һәбу т'өнәбу п'адшак у баг'ванчик һәбун. Баг'че п'адшеда дәрәкә гөла һәбу, әв зуда нә шин дьбу, нә жи гөл льда.

Шарәке баг'ванчи ди дара гөле шин буйә, ә'щербмайи ма. Һатә щәм п'адше у го,

— П'адшайи хашбә, дара гөле вәп'ьч'дийә.

П'адша го,

— Уир'а наминә.

Баг'ванчи тьштәк нәгот чу.

Вәхтәк дәрбаз бу баг'ванчи һат дит, гөл ч'ьлмьсийә. навда бьлбьләке һелуна хвә чекьрьбу, щушьке хвәва дьмә.

Баг'ванчи диса чу щәм п'адше. Т'әмәнә бу, го,

— П'адшайи хвәшбә, тә р'асти, гөлер'а нәма, ч'ьлмьсийә, навда бьлбьләке һелина хвә чекьрийә у щушьке хвәва теда дьминә.

П'адша го,

— Бьлбьлер'а жи наминә.

Вәхтәке дәрбаз бу щушьке бьлбьле мэзын бун, пди жь к'оләке дьфьр'йан к'оләкә дьн. Р'ожәке баг'ванчи

ди, кӧ ва мӑрӑки р'ӑш п'ӑтлӑи дара гӧле буйӑ у шуць-
ке былбьле дьхвӑ.

Баг'ванчи мӑлул хатӑ щӑм п'адше готе,

— П'адшайи хвӑшбӑ, гьлие тӑ р'аст бу. Мӑре р'ӑш
шуцьке былбьле хар.

П'адша диса го,

— Баг'ванчие мьн, мӑре р'ӑшр'а жи наминӑ.

Р'ож пӑй р'ожа дӑрбазбун, шарӑке жи чахе баг'ван-
чи кӧлилк ав дьдан, дит ва бӑр льнге ви мӑре р'ӑш
дык'шӑ. Ӑви бь мӑр'а дӑсте хвӑ ле да мӑр кӧшт.

Ӑваре, чахе п'адша дӑрк'ӑтӑ баг'е хвӑ сӑйранге, баг'-
ванчи го,

— П'адшайи хвӑшбӑ, мьн мӑре р'ӑш кӧшт.

П'адша го,

— Баг'ванчие мьн, тӑр'а жи наминӑ.

Баг'ваӑчи жь гьлие п'адше гӑлӑ бӑр хвӑ к'ӑт, леда чу.
Wӑхт дӑрбаз бу, баг'ванчи гьлие п'адше бир кьр.

Шарӑке жьна п'адше қиза хвӑва чу н'ӑвзда хвӑ аве-
хӑ. Баг'ванчи тӑлйа у ль ван ньнер'и. Жьна п'адше дит
баг'ванчи тӑлиайӑ у ль ван дьннер'ӑ, к'ьнще хвӑ авита
сӑр хвӑ, хатӑ щӑм п'адше го,

— Нӑ тӧ би, нӑ п'адшатийа тӑбӑ.

— Чьма?—П'адша ӑщеб ма.

— Тӧ чь п'адшайи, кӧ баг'ванчие тӑ пышт даре дьтӑ-
лӑ у жьна тӑ, қиза тӑ дьннер'ӑ, чька ӑв чӑва хвӑ аве
дьхьн.

П'адша шандӑ пӑй баг'ванчи го,—Щӑлат, сӑре баг'-
ванчи лехӑ. Щӑлат балт'ӑ нльбьр'и сӑре баг'ванчи лехӑ,
баг'ванчи го,

— П'адшайи хвӑшбӑ, изне бьдӑ гьлики бежьм, паше
сӑре мьн лехӑ.

Го,—Бежӑ.

— П'адшайи хвӑшбӑ,—го,—чахе мьн го дара гӧле
шин буйӑ, тӑ го гӧлер'а наминӑ, паше былбьл нелина
хвӑ нава гӧледа чекьр у гӧл ч'ьлмьси, тӑ го былбьлр'а

жи наминэ. Мэ'ре р'эш шушьке былбьле хар, тэ го мэ'ре р'эшр'а жи наминэ. Мьн мэ'ре р'эш көшт тэ гот тэр'а жи наминэ. Ижар тө сэре мьн лехи, тэр'а жи наминэ.

Вэхта баг'ванчи ва гот, п'адша вэлэшьри го,
— һэр'э баг'ванчи, сэре тэ ленахьм.

ПАДША У ВЭЗИР

П'адшак һэбу, вэзирэки ви һэбу. Вэзире п'адше зэ'фи ақьл бу. П'адше жи зэ'ф же һ'ыз дькьр. Р'ожэке п'адше готэ вэзир, го,

— Эм һэр'ын дәве бэ'ре қасэки жь хвэр'а бьгэр'ын.

П'адша у вэзир чунэ дәве бэ'ре, к'этынэ аве, лэ'зэки гэр'иан, эп'ещэ вэстиан һатьн щики р'уньштын.

П'адше хвэ дьрежкьр, сэре хвэ да сэр чока вэзир кө һесаба у щиб-щи хэвр'а чу. Вэзир дина хвэ дае, мэрвьэки к'ынше сьпинэ дьреж ленэ һат бэр вэзир сакьни. Го,

— Вэзир тө бэхт дьхвази йане ақьл. Вэзир фькьри го,

— Һэрдө жи лазьмын жь бэндэр'а. Вэзир гот,—Эз һэрдөа жи дьхвазым.

Эви мэрвви гот,

— На жь һэрдөа йэки, к'ижани дьхвази к'ефа тэйэ. Вэзир диса фькьри, ай шаньм, бэхт жи лазьмэ, ақьл жи эз чава йэки бьхвазым е дьне нэхвазым. Диса гот,

— Эз һэрдөа дьхвазым.

Эви мэрвви гот,

— Қэт набэ, жь һэрдөа гэрэ йэки бьхвази.

Вэзир эп'ещэ фькьри гот, эз вэзире п'адшемэ, сэр-к'арийа т'аш-т'эхте ви эз дькьм, бь ақьле хвэ һэр гьлие ви дьқэдиньм, э мал—мьлк'е мьжи зэ'фэ, иди бэхт чи мьр'анэ, ақьле мьн һэбэ сэрwertие бькьм у бэхт нах-вазэ.

Мәрве к'ынщ сьпи ле сәре хвә бльнд кър у гот,
— Эз ва чум, ақъл жь тәр'а чь дькә бьра бькә.

Вәзир дәст хвәда п'ошман бу. Эди нәхвәст п'адше жь хәв р'акә, зу-зука шашка сәре хвә вәкър кьрә һәлбоқә авитә ви мәрви, кӧ бьгрә к'ашкә бәрбь хвә бинә, һәлбоқә нәгьһиштә ви мәрви, бь һ'әжандьна бир'а, п'ашда р'абу сәр хвә. Әв һәлбоқә к'әтә стӧе п'адша. П'адша һәлбоқә стӧе хвәда гьрт го,

— Вәзир мьн чь хьраби жь тәр'а кьрьбу, йане чь кем қӧльхи тә жь мьн дитьбу, вәки тә дьхвәст мьн бьхәньқини.

Вәзир дина хвә дае һәлбоқә стӧе п'адшеда, бьгота мьн нәдхвәст тә бьхәньқанда, нә дьһатә баваркьрн. һәр тыште готи, гот,

— П'адша хвәшбә чу.

П'адша гот,

— Р'абә әм һәр'нә сәра мьн, те ви чахи бьбини «чуйине».

Вәгәр'иан һатьн. П'адша ль бәр т'әхте хвә р'уньшт гази вәзир-вӧзәрае хвәйә майин кър, шьвандьнә сәр һәв, го,

— Гәли вәзира, һун дьзаньн, вәки т'ӧ кем қӧльхи у т'ӧ хьраби мьн жь ви вәзире хвәр'а нәкьрьбу, ле ль дәве бәре, ләзәки әз хәвр'а чум, вәзир шәшка хвә кьрьбу стӧе мьн, вәки әз дәст хвәда һ'ьшйар нәйяма, әви әз хәньқандьбум. Бежьн, һаһа чь щәза жь бир'а ләзмә. Вәзира же пьрскър го,

— Вәзир, тә чьма дьхвәст п'адше бьхәньқини?

Вәзир шаб да, гот,— Чу. Хӧләсә, к'е пьрскър, пьрснаркър, һәр шаба ви әв бу, дьгот «чу».

П'адша ә'мьр кър щәлат бен сәре вәзир лехьн, мала ви жи бәлакьн. Диса жь вәзир пьрсин,

— Ахьр чьма тә әв йәка кър, ньһа щәлате сәре тә лехьн.

Вәзир диса шаб да, гот,

— Чу. Щьм'т сэрwəхт бу, йан кӧ хэнqандьна п'адше жь дэст мьн чу. Wэзирэк нав wэзирада р'абу бэр п'адшева сэкьни, гот,

— П'адша хwəшбэ, эви wэзири гэлэк эмэк ль тэ дайэ, гэлэк щэфа бэр гэда дитйэ, эз р'ыца дькьм wэрэ сэрэ ши ленэхэ, тӧ нэмьн мал у мьлк'е ши жь дэсте ши дыгри, эви жи сыргункэ жь wэлет дэрхэ, хwəхwə we жь бьрчибуна сыргунеда бьмрэ, иди чьма qəт'ла ши дьки стӧе хwə, хуна ши дьр'ежи бэр дэре хwə.

П'адша р'ыца ши wэзири qəбул кьр.

Wэзир у жьна ши данэ дэсте чэнд qэрэбаша у шан-дьнэ wэлатэки лапи дур.

Чэнд сал к'этэ орт'е, wэзир бь жьна хwəва идара ванэ шэве жи тӧнэбу, п'арс дькьрын, бь п'арсе'дьдэбьрин.

Р'ожэке qьралэки лапи qэр'аh р'абу сэр ши п'адшан гот, йан бьра awqас хэр'аш бьшинэ, йан жи бьра к'арс хwə бькэ, шэр'е мьн ши шэр'э. П'адша диса гази wэзир-wӧзэрае хwə кьр, т'олкьрэ сэр'нэв, го,

— Wэрын жь мьр'а р'еке дэрхьн, हुн дьзаньн эw хэр'аше кӧ эw дьхазэ, т'эмамйа wэлет жи бьфрощьм ши qимэти дэрнахэ, пер'а бькьмэ шэр' пе нькарьм, эзе бадьлнəwa эскэре хwə бьдьмэ qьр'е.

Wэзир-wӧзэра h'эфтеки дӧшьрмиш бун, чун hatьн, кьрын нэ кьрын, тӧ р'е же дэрнэхьстьн, к'е чь гот бэргатьштэки нэгьрт. Чахе кӧ п'адша мэт'элэ ма, ши чахи эw wэзире ши сыргункьри к'этэ бире, гот,

— Ах у ах, wэки эw wэзире мьн ль вьр бйа ньна р'ек же дэрхьстьбу, хазьл мьн бьзанбйа эw һэйэ йан тӧнэ у ль к'едэрейэ.

Wэзирэк жь нав wэзира р'абу гот.

Qьрал — п'адша.

Qэр'аh — qəwat, зор, зорбэ.

— П'адшаи хвэшбэ, р'ьсрәте бьдэ мьн, әв вәзире тә сах сьламәтә ньна, әз заньм ль к'идәрейә.

П'адша гот,

— Зә'ф баш, р'абә мәә'фе гьредә һәр'ә ви вәзири зу бьбинә у жь мьнр'а бинә.

Вәзир р'абу мәә'фе гьреда у зу чу. Хвәде бьзанбә чәнд р'ожа чу, эваре хвә гиһандә ви шәһәри, әв шәһәре кә вәзир теда дьма. Бь пьрс-пьрсйара ажот чу дәр һолка вәзир. Дәсте хвә ль дәри хьст, әв р'азан бун. Вәзир һ'шьяр бу, готә жьна хвә, гот,

— Жьньк һат. Жьна вәзир р'абу чу дәри вәкьр, әв мәрвьана һатьнә һөндөр', готьн,

— Сәлам ә'лекьм. Әви дәвса сәлам вәгьртьне гот,

— Һат. Вана гот,

— Вәзир, п'адша әм шандьнә пәй тә, гәрә тө р'аби әм һәр'ьн.

Вәзир гот,—Һат. У р'абун к'әтьнә мәә'фе, әв у жьна хвә һатьнә дәрк'әтьнә шәһәре п'адше.

Дәрда чу т'әмәнә жь п'адшер'а авет гот,—Һат. П'адша щи нишанда, әв чу щие хвәда р'уньшт, п'адша у вәзирава к'әфхаши дане, әви щаб дьда, дьгот,—Һат.

П'адша гот,

— Вәзир, һ'ал—һ'әваләки һа ль мә қәвьмйә р'еке бьвинә жь ви гьлир'а, һ'әфтек жи жь тәр'а моләт.

Вәзир гот,

— П'адша хвашбә, мьн п'ак сәрвәхт кьн, моләта мьн р'ожәк жи бәсә.

Вәзир р'ожа пашин һатә һ'ьзура п'адше, т'әмәнә авет у гот,

— Һат. П'адша хвэшбә,—го,—әви гьли ава бьки у тәе жь ве бәлае хьласби.

П'адша бь готьна вәзир кьр, әскәре ви қьр'али к'ьш-һа шунда чу.

Мәә'ф — кар'ета.

П'адша бь вәлетва жь ве бәлае хьлас бун. П'адша ә'мыркьр хан-мане вәзир, мал у мылк'е ви т'әмам шун-да т'әслими вәзир кьрын у вәзир диса кьрә сәрәке вәзира.

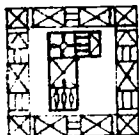
Паши һынге жь вәзир пьрсин,

— Вәзир әв чь бу, к'е жь тәр'а чь дьгот тә дьгот «чу», һьһа жи к'е жь тәр'а чь дьбежә, тө дьбежи «һат».

Вәзир гот,

— Мадам, кә шөхөл дәрк'әтьнә тәтка р'астйе, әзе жь вәр'а р'аст бейм. Дәве бә'ре чава һатьбу сәре ви, йәк-йәк бь щьмә'тер'а гот.

— Вәхта вә чь жь мыр'а дьгот, мын дьгот «чу», әв бәхте мын бу чубу жь мын дурк'әтьбу, ле вәхта қась-де п'адше ль фьландәре дәре һ'олка мын к'өтан, ви ча-хи мын заньбу бәхте мын ль мын вәгәр'һа, ләма жи, к'е чь дьгот, мын дьгот «һат», һан кә бәхте мын вәгәр'һа һат.

ОТЬНЕ ПЕШИА

ЗЬМАН, ХЭБЭР

1. Зьман бьвэстэ, сэр р'эх'этэ.
2. Зьман го: «Лэq», сэри го: «Т'эq».
3. Зьмане дьреж э'дуйе сэрйанэ.
4. Зьмане сорэ, дур тинэ, незик лэв тинэ.
5. Зьмане сорэ, пешие нэ гэлтйэ, нэ зьһорэ.
6. Зьмане хвэ бьбьр', щие хвэ бьк'ьр'.
7. Зьмане хвэш мэ'ра жь қола дэрдьхэ.
8. Зьмане ширьн бьһара дьлайэ.
9. Зьман к'ьлита дьланэ.
10. Зьман п'але хвэйе хвэйэ.
11. К'е ньга бьшьмьтэ те сэр хвэ, к'е зьман бьшьмьтэ нае сэр хвэ.
12. Зьман һьм достэ, һьм дьжмьн.
13. Зьман һьм тэ'лэ, һьм ширьн.
14. Гьлие баш жь һьнгьв ширьнтьрэ.
15. Гьлие пешйа, кэвре йал'ианэ.

16. Гълие р'астие бь н'энэки дьвежън.
17. Гълие р'астие жь зар'а хинбэ.
18. Гълики беа бежэ, wэки селе нан бьпежэ.
19. Гъли кб чу ида нэдэ ду.
20. Гълик нэйэ н'эзар гъли нежэйэ.
21. Гъли т'оqъле пивазанэ, бэр нэв дэрген.
22. Гъли натэ зара, we тек'эвэ нав мала.

ЩЬМЭ'Т, Т'ЬФАQ

1. Нэгэр дб бьра йэкбвн, гондэк пе нькарэ, гондэк бь йэкбэ, wэлатэк пе нькарэ, wэлатэк йэкбэ, дьне пе нькарэ.
2. Дэрде хwэхwэтиe бсанэ, минани жана дьранэ.
3. Дэсте т'эне—дэнг же нае.
4. Дэст ль дэст—qэwат жь хwэде.
5. Дб дьл т'эвай, ч'йа дьдън сэр ч'йайи.
6. Эз зьке wи дьхьм, эw дьве: «Wэй ль мьн пышт».
7. Щьмэ'т дькарэ дэнге мэрики бьбьр'э, ле мэрик нькарэ дэнге щьмэ'те бьбьр'э.
8. Щьмэ'т шере к'олгэдайэ, ньшиар бу кэс пе нькарэ.
9. Эле чь гот эw р'астэ.
10. Т'ьфаqа мэрия нэвэ, дэwлэте хwэхwэ бе.
11. Т'ьфаqа гондэки дэрте бэр элэки.
12. Т'ьфаqа мурйа ч'йа дьхэшьбинэ.

Х Э Б А Т

1. Н'эсын гэрмэ-гэрм дьк'отын.
2. Мэр' дэсте хэлцеда сьвькэ.
3. Бэрэк'эт жь нэрэк'этейя.
4. Бэтали—хьрабмали.
5. Бьра мэри жь шөхөл бьминэ, ле шөхөл жь мэриа нэминэ.
6. Бь хвэзийя, дэст нагнижэ баде жэзийя.
7. Гар'ан бэрбь мал бу, жьна гавин шөхөлк'ар' бу.
8. Гисьне хэбатчи дьч'ьрусэ.
9. Готын зьрарэ, кьрын к'арэ.
10. Дэсте вала дани сэр зьке вала.
11. Дэсте р'эһ'эт сэр зьке бьрчийя.
12. Дэвлэт бьн гөрзе гинеданэ.
13. Дэ'са п'ала надьзын.
14. Эз аг'а, тө аг'а, к'и голка бьвэ нав баг'а?
15. Хэбат к'эрэ, бажо нэр'э.
16. Хэбат щэвахьра дьле э'йсенэ.
17. Хэбат шерэ, дэст бавежэ дьбэ р'уви.
18. Хэбатчис хвэбэ, ширьне хэлцебэ.
19. Хэбатчи—наминэ бьрчи.
20. К'аре иро нәһелэ сьбе.
21. Шөхөл бу дор, оцах бу кор.

22. Шөхөл бькә бь э'сас.
Кө дьл нәкә wasә-wас,
23. Шөхөле һавине звьстане дькып.
24. Шөхөл кө дәст тәда һэйә, нивщи нәһелә.
25. Шөхөл мьр'а бькә, ле хвәр'а һинбә.
26. П'ешә ч'әкә,
Бәрйа хвәкә,
Тә һ'әwщә те—дәри вәкә.
27. Мьн кьр, тә кьр, Шезәре наве хвә кьр.
28. Һәр шөхөл серида чәтьнә.
29. «Һ'әлаwә, һ'әлаwә», дәв ширьн набә.
30. Һ'әсьне нәхәбьтә зу зәнг дьгрә.
31. Сьнә'т базьне зер'инә.

АҚЫЛМӘНДИ, ЗАНӘБУН—БЕАҚЫЛИ, НӘЗАНИН

1. Ақыле гьран му кәр дькә.
2. Ақыле кем р'йа хар бәр һәвалә хвә дькә.
3. Ақыл жь ақыла зедәтьрә.
4. Ақыле сьвк барә гьран.
5. Ақыл ль сәрйайә, нә ль бәжнайә.
6. Ақыл нә бьч'укйе, нә мәзьнайе.
7. Ақыл сьвкә, ньга чапькә.
8. Ақыл т'әще зер'инә, сәре һәр к'әси нинә.

9. Аqыл т'ашә ль сәре мәрйа.
10. Барә аqыла, пышта кемаqыла.
11. Барә сәре беаqыл лынг дык'шино.
12. Бь кәвч'и к'омкър, бь һәске бәлакър.
13. Бь к'өлма начьно дьреше.
14. Бьч'ук гөр'а мәзына бькә, ныге ви кәвьра нак'әвә.
15. Гәлә мәри хәбәрдьдн бь дәве хwә,
Гәлә мәри жи хәбәрдьдн бь аqыле хwә.
16. Ах ль мьн, ах ль мьн,
Зәрг к'отанә дьле мьн,
Дәсте кемаqылийа мьн.
17. Аше нәзана хwәде дьгәр'инә.
18. Гәр к'әре шыле зер'ин лекьн, диса һәр к'әрә.
19. Гөһдреж бона зйандайна хwәйе хwә гәвәрбуна хwә
дьхwәзә.
20. Пьрсин: «Чьма хьзани?», го: «Жь нәзание».
21. Гьлие хwә бьпежә, паше бьр'ежә.
22. Дәве һ'из гьртийә, бьне һ'из бәрдайә.
23. Дьне бьшешрә, ле бь аqыле хwә бькә.
24. Лома дьне авайә, һәркәс бь аqыле хwәйә.

Р'АСТИ, НӘҢИ-ДӘРӘШ, НӘҢЭҢИ.

1. Бежә р'аст, р'азе р'аст.
2. Бь гөрр'а дьхwә, бь шьвинр'а ле дьгәр'ә.

3. Бъра сьтѣ мѣрийа саг'бѣ, лынге мѣрийа кѣвьра нѣк'ѣвѣ.
4. Вьр'—дѣрѣва мал ава набѣ.
5. Вьр' у дѣрѣва тѣндур гѣрм набѣ.
6. Гае ѣлп баре гьран ѣлнадѣ.
7. Гае ѣлп нир дышкенѣ.
8. Вѣрьсе дѣрѣва кьнѣ.
9. Дѣве нини дѣрѣва бу, р'а пе навѣ.
10. Дѣрѣв дьжмьне хвѣдейѣ.
11. Дѣрѣвин, щарѣке дьхвѣ фьравин.
12. Дѣрѣвѣке бькѣ, шѣ'дѣки бьгрѣ.
13. Дѣрѣв нѣ шане меранѣ.
14. Дѣрѣв—севинѣ.
15. Дѣдѣ бь нѣвр'а р'астбьн, е сьсѣа хвѣдейѣ
16. Мала дѣрѣвин бьшѣшьтѣ к'ѣс бавар накѣ.
17. Р'астан зѣвал т'ѣнѣ, харан к'ѣмал т'ѣнѣ.
18. Р'астбѣ у р'ѣх шер дѣрбазбѣ.
19. Р'асти бьвѣ му наѣѣтѣ.
20. Р'астѣ бь р'астиева, харо бь шкѣстиева.
21. Нѣѣи дѣст нѣнѣѣиѣда бар'ѣ-бар'ѣ.
22. Мѣриѣ нѣѣ дьчѣ сѣр нѣѣиѣ, е нѣнѣѣ дьчѣ сѣр нѣнѣѣиѣ.
23. Мѣриѣ нѣнѣѣ, т'ѣслими шуре нѣѣ.
24. Мѣрьве нѣнѣѣ кѣвьре ши ѣрд нагрѣ.

ДЭВЛЭМЭНДИ, ҺӘБУН,
К'ЭСИБИ, Т'ӨНӘБУН

1. Ар'ика к'эсива дуйн нагрә.
2. Бәхте к'эсива һәбйа, щоте ван холе нәдъма.
3. Гөр һатә диһара,
Вэй ль сефил у жара.
4. Дайна бәган нолани э'wре бәр байә.
5. Дәрде бърчийа нанә, әвләд гөманә.
6. Дәвләмәнди бь дьлә, бь мал нинә,
Мәзнайи бь ақьлә, бь сала нинә.
7. Дә'wәта мира,
Агьр к'этә фәқира.
8. Дьве: «Дае, тә'ма шорбе т'өнә», дьве: «Лао, жь р'ь-
жибунейә».
9. Дьле к'эсиб фьрәйә.
10. К'эсиб дьве: «Һ'әта сьбе хөде р'ә'мә».
11. К'эсиб жь т'өнәбуне дьчә хwә бьхәньқинә, дьбинә
дәвләмәнд we капда ба дьбә, дьве: «Диса шькьр-
жь мәр'а».
12. К'эсиб һәр'ә бәр кание, кание бьмыч'ьрә.
13. К'эсиб һ'әwале к'эсиб занә.
14. Һәбуна щинара һәвә мәрьв пе дьсәкьнә.
15. Т'өнәбун кәвьре шинә.
16. Һәбун мәрйа дькә нас,
Т'өнәбун мәрийа дькә нә нас.

17. Һэбун стөриө меранэ.
18. Хайе зер'а, зер'а нахвэ.
19. Хайе бьзынэке, бьзна хвэ нэхар.
20. Хьраб дьбэ мале зер'а, хьраб набэ мале мера.
21. Һавин кӧ һэйэ, де у баве фэдирайэ.
22. Се мале фэфир меванэки т'ер накьн.

ДОСТИ, ХЕРХАЗИ—ДЬЖМЬНАИ, ХЬРАБИ

1. Дост р'ожед тэнгда бэлу дьбэ.
2. Достэки бь хер, дэһ бьре бехер четьрэ.
3. Дост эвэ—мь дьдэ гьриандьне,
Дьжмьн эвэ—мь дьдэ к'энандьне.
4. Дост у дьжмьн зьманэ.
5. Дьжмьне бьч'ук жи ише мэзын дькэ.
6. Дьжмьн бь кӧштьне,
Р'е бь қӧткьрьне.
7. Дьжмьна синор т'ӧнэ.
8. Дьжмьне мера йэк зьманэ, йэк жи жьнэ.
9. Дьжмьне мэрийа нав сьмеле мэрийаданэ.
10. Дьжмьнр'а заре хаш, пышта һ'ышк.
11. Дьжмьне бьақьл жь һэвале беақьл четьрэ.
12. Бьруйе мьн шэдьки, ле ч'э'ве мьн дэрдьхи.
13. Го: «Аве, чьма дэнг тэ те?».
Го: «Һэвале мьн кэвьрн».

14. Хера бькэ—аведа бэрдэ.
15. Хере бьхазэ, хер бе пешиа тэ.
16. Хьрабкьрын р'эһ'этэ, аваькьрын зэһ'мэтэ.
17. Хьравийа малэке, авайа гөндэки.
18. Хьравие һэр кэс дыкарэ бькэ, қәнщи чэгыт.
19. Қәнщия мэрийа дэст мэрийаданэ.
20. Қәнщие бькэ бьдэ сэр кэвьра.
21. Қәнщи, қәнщиа тинэ.

МЕРХАСИ—ТЬРСОНЭКИ

1. Бьра мэри мербэ, бьра рожэке ль дьнебэ.
2. Бьра бэр сийа р'уви нинби, бьра шер тэ бькөжэ.
3. Бьра бог'е йэк р'ожибьм, нэ кө ч'елэка сэдсалибьм.
4. Бьра дэсте нэмэрда нэчи, бьра селав тэ бьвэ.
5. Бьра шере р'окебэ, нэ р'увийе салэкебэ.
6. Га бь щьла нас накьн.
7. Га дьк'эвэ, к'ер ле зэ'ф дьбьн.
8. Га дьмьрэ —ч'эрм дьминэ,
Мер дьмьрэ—нав дьминэ.
9. Ге нькарэ, гольке карэ.
10. Дэвса шера көнд дькьн сера.
11. Дьле тьрсонэк синге қэрқаш набинэ.
12. Дьнйаеда мерани у шамери дьминэ.

13. Мерхас дьчэ, щьмэ'т дьминэ, хвэзьла мьн'wn, к'и
дье щьмэ'теда дьминэ.
14. Тьрс кё һайэ, бьре р'увийэ.
15. Тьрса гёра дье са дэрнак'эвэ.
16. Мере: мерхас дурва к'эвшэ.
17. Мере мерхас чар: гөрч'экэ.
18. Мере мер сэр пыште давежи, меранийа хвэ дькэ.
19. Мере мер дэрте э'рафе майдане.
20. Мера хвэ авитын кэwара,
Жьн шандьн һэwара.
21. Мэ'рэнгэз жь наве мэ'р дьтьрсэ.
22. Дэв бь шир шэwьти, п'ьфи дэw дькэ.
23. Малда шерэ, дэwра п'ьшикэ.
24. Ль майдана, мир у мьрт'эв йэкьн.
25. Сэе р'о дьэ'wtэ тьрса шэвейэ.

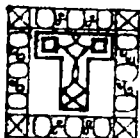
СЭБР—ЛЭЗК'ЭТЫН

1. Лэзе—дэрэнг к'эте.
2. Лэзе, начи фэрзе.
3. Сэбрь нэки, сэбре ашан нэки,
Тёе хвэ р'эзили дьне э'ламеки.
4. Сэбрь дьве: «Сэбрь кэ».
5. Сэбрь ог'ра меранэ.
6. Сэбрь ськ'ана мэрийанэ.

7. Сэбър ск'ана чейэ, хоф съламэтиѳа р'ѳанэ.
8. Бэре гөндарикэ, лаше хэвэрдэ.
9. Дьнийа бь сэбре авайэ.

WƏXT, DƏM, DƏWRAN.

1. Дəwран т'ьме бь дорьн,
Гэл жерьн, гэл жорьн.
2. Дəwран бь дорэ, нэргав ль бэр дэре йэки дьсэкьнэ.
3. Дэм тьрие тьрш ширьн дькэ.
4. Дэмэкэ гөлайэ, дэмэкэ сосьнайэ.
5. Гае паши баране щьлкьрйэ.
6. Га шьл бу, т'эзэ щьле ле накьн.
7. Wə'də һэйэ жэ'р жи дэрманэ.

ЕДӘРХЬСТЬНОК

1. Бәрәв дьки баре ганә,
Датини ә'рде wәкә ч'ийанә.

Әw чьйә?

(кон)

2. Муйә, сәре дарейә,

Әw чьйә?

(кон)

3. Сьве һ'әта эваре нава хwәлиеданә.
Эваре те жь бука мале р'ьндтърә.

Әw чьйә?

(гисьн)

4. Qöt'яа сөлемани,
Сәре р'е дани,
Нә п'ейә, нә пә'ни.

Әw чьйә?

(нек)

5. Әw чьйә?

Шәв-р'о ль чолейә,

Нә дьз дьвә, нә гөр дьхwә.

(п'ьра)

6. Шот бьранэ,
Дө дьранэ.
Эw чьйэ?

(мэqэс)

7. Тыштэк нэйэ бе р'öh'э, ле дьмэшэ.
Эw чьйэ?

(wэхт)

8. Пенц бьранэ йэк т'өнэбэ е дьн нькарьн бьхэбьтэн.

(шишке гора)

9. Се бьра шашки.
Эw чьйэ?

(сеп'и)

10. Н'ьрча п'е пэ'н,
Да нав р'эза,
Р'эз хwэ п'еч'а.
Эw чьйэ?

(к'елэнди)

11. Мь тыштэк дити,
Навда дө р'энг ав дьшмьти.
Эw чьйэ?

(нек)

12. Сесьдушест р'эшелэ, донздэһ га, дө ч'елэк,
Нивийэ р'эш, нивийэ бэлэк.
Эw чьйэ?

(сал, донздэһ мэх у р'оже саленэ)

13. Дэста дьр'эшиньм.
Ч'э'ва дьдьмэ нэв.
Эw чьйэ?

(нъвисар у хwэндън)

14. Одэкэ шушти-мушти,
Аг'аки теда р'уньшти.
Эw чьйэ?

(шур)

15. Р'о бэтьли, шэв хэмьли.
Эw чьйэ?

(ч'ьра)

16. Дө хушке щинар,
Жь нэвдө накьн бавар.
Эw чьйэ?

(ч'э'вьн)

17. Вали дар, вали дар,
Орт'еда гоште жар.
Эw чьйэ?

(к'уси)

18. Бьн дар,
Сэр бар.
Эw чьйэ?

(т'эши)

19. Вьра хьшт, ль wьра хьшт,
Чу дэра нан кôle леда кoшт.
Эw чьйэ?

(гези)

20. Эw чьйэ?
Т'эрэзуда насэкиэ,
Базаре жи нае фьротане,
Хwэ жи ширьнэ.

(хэw)

21. Те мина бае,
Сэре wй мина гае,
Поч'а wi мина сэе.
Эw чьйэ?

(фьр'ьндэ)

22. Qöләкэ, гөрзэ гиһа наче,
Кэри нэз дьче.
Эw чьйэ?

(qöла мурия)

23. блдьдьм дьгри,
Датиньм нагри.
Эw чьйэ?

(зэнгьл)

24. Чар бьранэ,
Һәрде ч'ук дьр'эвьн,
Е мэзьн пер'а нагнижьн.
Эw чьйэ?

(т'экэре э'рэбе)

25. Ашо, ашо,
Чар фэр'ашо,
Дөдө пешо,

Дөдө пашо.

Әw чыйә?

(гөһане ч'еләке)

26. Зьк сәр зьк.

Зьки к'өне,

Шөхөле жьне.

Әw чыйә?

(дәстар)

27. Дьк'әкә, дьк'ванәкә,

Чар минә, бәранәкә.

Әw чыйә?

(дәст у пенц т'ъли)

28. Хан-манәки тари,

Т'ъжи стуне чьләхари.

Әw чыйә?

(п'архане мәрийә)

29. Һьлдьк'шьмә сәр зьнарәки,

Ледьхьм, дөнг дьчә һ'әзарәки.

Әw чыйә?

(ә'wр у ә'зман).

30. Qәсра сьпи, бе дәри.

Әw чыйә?

(һек)

31. Qötö, qöte, пез харкә.

Әw чыйә?

(дузан)

32. К'иске к'апайи дәрда,
Дәде гөләки навда.
Әw чыйә?

(стәйрк у нив)

33. К'ур те, дур те,
Вәдр'әшә хун те.
Әw чыйә?

(г'вьнг)

34. Шәш бәнд, дө код, дарәк.
Әw чыйә?

(мезин)

35. Чар царьх,
Бистчар бәнчарьх.
Әw чыйә?

(сол—бъзмаре һәсна)

36. Ви али аш, ви али аш,
Орт'еда т'опә қōмаш.
Әw чыйә?

(дәв у зьман)

37. Тыштәк һатйә дьне,
Оса һурә нае хвәндьне.
Әw чыйә?

(кари)

38. Р'ое букә,
Шәве п'әпукә.
Әw чыйә?

(стер')

39. Р'оє дьчэ бе лынгэ,
Ч'эrm. һэйэ му т'онэ.
Әw чьйэ?

(мэ'р)

40. Авэ, нэ, авэ,
Мэ'ре мьри дь павэ,
Тэйре зер'ин һындавэ.
Әw чьйэ?

(п'ылта ч'ьре, шэмал)

41. Әw чьйэ,
Сор дьхwэ,
Сьпи давежэ.

(аш)

42. К'офйа хэзале,
Һол бу. нэwале.
Әw чьйэ?

(һив)

43. Wэхта саг'э гиһе дөхwэ,
Wэхта дьмьрэ шэраве вөдьхwэ.
Әw чьйэ?

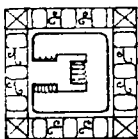
(һ'из)

44. Гае дар,
Нарине ар,
Сор чадьр'сэр.
Әw чьйэ?

(сьнщ)

45. Һелва те, кэнделва те,
П'ор'соре нэрмева те.
Әw чьйэ?

(тиренщ)

ПОС У КЪЛАМЕ МЕРХАСИЕ

ХАНЕ Ч'ЭНГЗЕР'ИН

Хан хөлам бу ль Амедийе,
Гьлгьрт шьвка гаванийе,
Хан чуйэ бэр'эвийе,
Хан бэр'эвийе ньвьстийэ,
Мьнасьбэк һатийэ хэвна Ханийэ,
Го,—Хано, һэрге р'азан, һэрге һ'шьари,
Тө һэр'э ньна ль бал шаһи,
Бьра бьдэ тэ щие ч'эрме гаки,
Гьре Гозане хвэр'а чекэ авайи.
Хан жь хэве һ'шьар буйэ,
Эви р'эво кел кьрийэ,
У щэм шаһ зу-зу һатийэ,
Хано дьбе,—Шаһо, эз накьм р'эвивание.
Шаһ го,—Хано, нэкэ р'эвивание,
Эзе бьдмэ тэ чавьшийе,
Чай у qahwэ чекэ т'ьме,
Т'эрт'ибата мевана бькэ.
Гэлэ вэхт э'щэма меванья Хано кьрьнэ,
Шькьате Хан щэм шаһ кьрьнэ,
— Шаһо, тө бьбьр'э сэре ханийэ.
Шаһ дьбе,—Бой мэ гэлэ бенамусийэ,
Кө эм бьбьр'ьн сэре ханийэ,

Нвьстийэ — р'азайэ.

Шерэки п'эйда буйэ ль гелийэ,
Эме Хан бышиньн бал ви шерийэ,
Бьра шер бьхвэ ви Ханийэ.
Дьбен,—Дэ бышинэ пэй Ханийэ.
Хан һат диwana шайийэ,
Шаһ го,—Хано, шерэки п'эйда буйэ ль гелийэ,
Дэ тө һэр'э бьбьр'э сәре шерийэ.

Хан хатьре хвэ жь шаһ хвэстийэ,
Жь щэм шаһ әв р'е к'этийэ,
Хан Ә'вдал-бәге көр'е хвэ жи хвәр'а бьрийэ
Чахе незики гели бунэ,
Шер бина мәрва һьлдайэ,
У һьр'йакэ зор даһьштийэ,
Хан Ә'вдал-бәг шур жь калан к'ьшандийэ,
Кө әв сәре шер бьбьр'э.
Баве ви дьбе,—Көр'е мьн тө чь дний?
Тө нәкөжэ ви шерийэ,
Бьра шер баве тэ бьхвэ,
Паше тө бькөж шерийэ.
Һәрге әм бькөжьн шерийэ
Бой мә гәлә бенамусийэ,
Әм шер гәрәке бьгьрн бь саг'ийэ.
Чахе һәрдөка незики мешэ бунэ,
Шер бина ван зор һьлдайэ,
Сәр wана әв һ'өщөм кьрийэ.
Хане к'өрда дәсте хвэи ч'әпе ль дәве шер к'өтайэ,
Шер дәсте хане ч'әпе һ'эта ә'нишке ле кьр'андийэ,
Бь дәсте р'асте сьнгөе сесо дәве шерда һәлчобуйэ,
Хане к'өрда ава әв шер зәфткьрийэ,
Г'азикьрийэ Хан Ә'вдал-бәге көр'е хвэйэ,
Г'оте.—Көр'о, зьнщире бинэ.
Хан Ә'вдал-бәг зьнщир ани,

Кьр'анд — қәткьр.

Г'эвка шерва гьредайэ,
 Хане к'орда сэре зыщире гьртийэ,
 Шер мина һ'эйванэке ль ду хвэ к'ьшандай).
 Аваки эш шер ани диwana шаһ,
 Шаһ дыбе э'щэма,
 — Бьбиньн һ'өнөре меранэ,
 Нэ мьн дыго,—нэкөжьн хане к'орданэ,
 Эш бона р'ожед wa гьранэ.
 Шаһ дыбе мэзыне э'щэманэ,
 Шаһаб бьбьн бал зер'ингьра,
 Чекьн лэпэки зер' бо хане к'ордар'а.
 Лэпэки зер' зер'ингьра чекьрийэ,
 Ль дэсте Хан нероме кьрьнэ.
 Хан бэрбь қьбле р'авастийэ,
 Дьак ль хвэде кьрийэ,
 У лэпе зер' р'өһ' һатийэ бэр.
 Хан һэйамэки хвэ кэр'кьрийэ
 Г'ө дэнг жь хвэ нэ инабуйэ.
 Р'ожэке готе,—Шао, тө бьдэ мьн щие ч'эрме гаи.
 Шаһ дыбе,—Хано, нэкэ шэло-п'эла,
 Ава нэкэ к'очк у кэла
 Эзе тэ бькьм мире Шехэлла.
 Хан дыбе,—Шао, дькьм шэло-п'эла,
 Миро, дькьм шэло—п'эла,
 Де ава к'очк у кэла,
 Шао, тө бьдэ мьн щие ч'эрме гаи,
 Кө сэр гьре һозане бькьмэ авай.
 Шаһ дыбе,—Хано, нэкэ мьқэр'ьси,
 Ава нэкэ к'очка бь тьрси,
 Эзе тэ бькьм мире Сэндьси.
 Хан готе,—Миро, дькьм мьқэр'ьси,
 Эзе ава к'очка бь тьрси,
 Мьн нэве мират'я Сэндьси,

Шехэлла — қабилэка к'ордайэ.

Шао, дэ бьдэ мьн щие ч'эрме гаи.
Шаһ дьбе,—Хано, нэкэ ве готьне,
Миро, нэкэ ве готьне,
Ава нэкэ к'очка бь т'ьне,
Узе тэ бькьм мире Шоше у Шәрмыне.
Хан готе,—Шао, дькьм ве готьне,
Миро, дькьм ве готьне,
Де аваькьм к'очка бь т'ьне,
Нэве мьр'а мират'яа Шоше у Шәрмыне
Шао, тэ бьдэ мьн щие ч'эрме гаи,
Кө гьре Һозане бькьмэ аваи,
Шаһ дьбе,—Дэ һәр'э Хане мьн,
Мьн да тэ щие ч'эрме гаи,
Ль гьре Һозане бькэ аваи,
Ле дьтьрсьм пэй мьн бьби бэлаи.

Хане к'өрда йэки фелэ,
Жь ч'эрме ге кьр дөһелэ,
Дөһел дөһел һэлинаи,
Һ'эд—Һ'эди́де һэлк'ьшан,
Гьре Һозане вэринаи,
Хан чу алийе р'ожһьлате
Һ'эзар п'алэ бой ви һате,
Хан ве чека кэлае.
Хан чу алийе р'ожавае,
Р'оже пенсьд п'алэ бэрдае,
Хан чедькэ щие дэ'вае,
Чахе һ'име Дьмдьм дани,
Кэла Дьмдьм дөррөст кьри,
Хан ль дэураи зьвьр'и,
Ле дьле ви же нэгьрти,
У пе т'опа ле р'агьрти.
Дьмдьм ль бьн һэрэфбуйэ,

Шош у Шәрмын—наве гонданы.

Щарэкэ дьн Дьмдъм бынаг'с we дана буйэ,
Чардэһ п'енгава бэрайё,
Пола, мэфрэд текьрийё,
Готйэ сэрһоста,—П'ак че бькьн,
Бэра лек нероме бькьн,
Пола, мэфрэда те бькьн,
Эзе аwда зер'а бьдьмэ wэ,
Кö бо хwэ бькьнэ бэр гьрара.
Дэ бь хостае хо бежъм Э'ббасэ,
Э'мыркöрт у э'мыр хьласэ,
К'и бэр анийё гэр'а Дьмдьме бь насэ,
Һэр бэрэке дьдьм сэд э'басэ.
хостае хwэ бежъм Э'лийё,
Э'мыр көрт у э'мыр щийё,
К'и бэре тэ данэ данеб щийё,
Һэр бэрэке дьдьм щьлqэк сьпийё,
Wэхтэ Дьмдъм дөрöст кьрийё
Дьмдъм ньжвар кьрийё,
Шурэ ль р'эха qaимкьрийё.

Бэрфе к'ери аландьн,
Хан базьргане шаһ шеландьн,
Ль Сэлэмаст у Дилэмана базьргане шаһ шеландьн,
Бэрфе гомьк щьлкьрьн,
Хан базьрганед шаһ ль Сэлэмасте у Дилэмане р'öскьрьн.
Индадэк чубу бал шаи,
— Ханэке р'абу ль нав к'örдаи,
Ед р'öскьрийё сэрдефла у базьрганед шаи.
Шаһ дьбе,—Wa нийё, qэт wa набэ,
Хан мэзьнкьрийе нане мьнэ,

П'енгав — гав.

Щьлq—п'эре зивэ, щьлqэк сэд э'баси буйё.

К'ери— сэре ч'ийё, һэч'э.

Гомьк — голе авейё бьч'ук.

Эw бь хwэ шуна көр'е мьнэ,
Эw накэ хьрабийа мьнэ,
Хан дьбе,—Wайэ, эз мэзнькьрйед нане тэмэ,
Эз бь хwэ шуна көр'е тэмэ
Бэле, эз щэлладе сэре wэмэ,
Эз qэг'ыле р'öh'е wэмэ.
Шаh дьбе,—Дэ зу бькьн, былэзиньн,
Мэлла, фэгийа быщвьиньн,
h'öбьре ль к'аг'аза бьр'эшиньн,
h'эму э'ширэта бьгьиньн,
Кö Ханед к'өрда мэ хаиньн.

Дьбен, баhар чу, hat паизэ,
Ван эскэран гизэ-гизэ,
Хане к'өрда ль мэ зизэ,
Иенсьд э'ширэт hatьнэ харэ,
Хане к'өрда ль мэ гөрге h'арэ.

Эскэрэ дэwрэ ль Дьмдьме дан,
Чь сьh'арэ hешта зуйэ,
Хан Э'вдал-бэг ль хэwе р'абуйэ,
Эw э'трафе бане Дьмдьме гэр'иайэ,
Гэр'ийа hatэ бал баве хwэ,
Го,—Баво, чэнд хевэте доло алай шинэ,
Бэh'ра тер'а бу р'энгинэ,
hьнд стер ль э'змана нинэ,
Е ль мэ гьртийэ h'эму щинэ.
Чэнд хевэте доло алай р'эшьн,
Е ль мэ гьртийэ доло к'эвшьн,
Чэнд хевэте ала зэрьн,
Е ль мэ гьрт h'эму дэрьн.

Гөрг — гөр.

Сьh'арэ — бэрбанг.

Һәму дәр ль мә гьртнә,
Мә ль бәр ә'щәма чь һ'ал нинә.
Һәр wәки Хане к'өрда р'абу
Ль сәр бане Дьмдьм гәр'йабу.
Го,—Хан Ә'вдал-бәг, к'өр'е мьн, т'о чьқаси дини,
Әва әскәр нинә, нив әскәрә,
Баве тә хәрщәк ль сәрә,
Баве тә зер'әсәр ль сәрә,
Һәрге нәдьм дькьнә шәр'ә,
Әва әскәр нинә карванинә,
Ньк баве тә һ'әму р'өскьринә.
Чахе к'о р'ож ава буйә,
Мәг'рәб бь сәрда һатийә,
Хане к'өрда шуре хwә һьлгьртийә,
Пьрсйара т'о кәс нәкьрийә,
Ль Дьмдьме дәрк'әтийә,
We шәве жь һ'әта сьбе шәр'кьрийә,
Си кәс жь әскәрә ә'щәма к'оштийә,
Ньмежа сьбе сьбәйне инав Дьмдьмейә.
Шәва паштьр, шәва д'ода,
Ль Дьмдьме дәрк'әтийә,
Шуре хwә һьлгьртийә,
Пьрсйара т'о кәси нә кьрийә,
We шәве һ'әта сьбе шәр'кьрийә,
Д'о п'шьке әскәрә жи к'оштийә,
Ньмежа сьбәйне кьр нава Дьмдьмейә.
Цәва се р'ож ава буйә,
Жь Дьмдьме Хане к'өрда дәрк'әтийә,
Шуре хwә һьлгьртийә,
Пьрсйар жь т'о кәси нәкьрийә,
We шәве һ'әта сьбәйне шәр'кьрийә,

Ньк — щәм, бал.

П'шьк — к'ом, п'ар.

Эскәре шаһ бь қыр'анә бьрйә.
Wәхте сьбе зу шаһ һ'ьшйар буйә,
Жь г'әйр мәйт'а зедәтър тышт нәдитийә,
Дьбе,—Дә зу бькьн, мәлла, фәқийа быщьвиньн,
Һ'өбьре ль к'аг'әза бьр'әшиньн,
Әширәта зу быгьһиньн,
Ханед к'өрда мә хайиньн.

Баһар чу, һат паизә,
Ван әскәран гизә-гизә,
Хане К'өрда ль мә зизә.

Wәки дьһат һавинә,
Ван әскәран һинә-һинә,
Хане К'өрда ль мә хайинә.

Ханәк we һат Әнзәле,
Дәре г'опе һьнди мәнщәле,
Го,—дьчьмә Хане ль бьрщед кәле,
Де те бәрдьм ма дук'еле.
Ханәк we те Wьрмие,
Һ'әвт сал ма сәр гәмие,
Го,—Дьчьмә сәр Хане көрманщийе.
Ханәк we те Сәламастә,
К'опәкәкә чәнд бь р'астә,
Т'оз ль бьн п'ийа буйә мастә,
Го,—Дьчьмә Хан әз бь р'астә.
Ханәк we те Испәһане,
Го,—Дьчьмә Хане Әсмихане.
Ханәк we те Көндәвела,
Сьмбел һьнди к'ьлка дела,

Һьнди — қаси, wәкә, ангорн.
К'ьлк—поч', дел.

Го,—Дьчъм Хан хьравкъм ван сьмьла.
Ханэк we те нева-вева,
Н'эвт сала бь р'ьк'ева,
Ньзанэ дьчэ ль к'ева,
Го,—Дьчъмэ Хане лэпэк пева,
Де бьчньм р'эз у мева,
Н'эта ко бэр дьгрн н'эму пева.

Вэки эскэре дэвра ль Дьмдьме даши,
Бьн Дьмдьме шэринаи,
Готн биньн т'опе дэр бьч'укэ,
Дэрман те дькьр йэк сьндьрукэ,
Н'эжандэ нэвалед сукэ;
Ед р'анабьн зава у букэ.
Биньн т'опе дэр бадаи,
Асьне зер' ль бьн даи,
Н'эжандэ бьрща п'ашаи.

Бэр жь бэра нэбьр педа,
Дьмдьм бэрэк дь аведа,
Нэр дэқэдеда пенсьд т'оп леда,
Дьмдьм бэрэкэ нэр'сти,
Пенсьд т'оп гьртне бь дьрьсти,
Бэр ль бэран нэ бу гөнасти.
Дьмдьм нэбу буйэ кэвьр,
Э'щэм натн бь к'ольнг, бь тэвьр,
Қэт э'щэман ч'арэ пе нэ бьр,
Т'оз ль э'змана буйэ э'вьр,
Н'эвт сала ль бьн Дьмдьме далайэ,
Чь ч'арэк бь Хане к'орда ле нэбуйэ.

Эрзаде Хане к'орда ле кем буйэ,
К'аг'азэке ньвисийэ,

Ль дэсте хөламе хвэ дабуйэ,
Бо к'өрдед Т'өрк'иае һнартийэ,
«Индад бо мьн бетьн бы дьрьстийэ,
Кө т'ө ч'арэ дэст мында нэмайэ,
Эва һ'эвт салэ э'щэма дэвра ль Дьмдьме дайэ».
К'аг'аз ды дэсте к'өрдан дабуйэ,
К'өрд к'аг'эз вэхөндьнэ,
Бэдэла к'аг'азе ньвисинэ,
«Бьла хан хвэ быгрэ һ'эта һ'эвт р'оже дьнэ,
Индад бона Хан we бе дөрөстийэ».
Qасьд жь к'өрдан хатьре хвэ хвастийэ,
We р'оже һ'эта эваре р'е һатийэ,
Гэлэ шьло-шэқи мандийэ,
Һ'эта бьн т'аде Дьмдьме эw һатийэ,
Хэwa wi шьр һатийэ,
У бьн т'аде Дьмдьме ньвьстийэ.
Э'щэмэке ч'э'в ле к'этийэ,
Кө мьровэк ль бьн т'аде Дьмдьме ньвьстийэ,
Бь т'эхмина wi эw қасьде,
Дэсте хвэ ды п'ахле гэр'андйэ,
К'аг'азэк ле дэрандийэ,
Кө к'өрдед Т'өрк'иае к'аг'азеда ньвисинэ.
«Бьра Хане к'өрда хвэ быгрэ һ'эта һ'эвт р'оже дьнэ,
Индад бона Хан we бе дөрөстийэ».
Э'щэма эw к'аг'аз сотийэ,
Бэдала к'аг'азе ньвисийэ,
«Бьра Хане к'өрда хвэ быгрэ һ'эта һ'эвт сале дьнэ,
Индад we бе бы дөрөстийэ».
Wэхта ньмежа сьбе буйэ,
Qасьд ль хэwe һ'йшйар буйэ,
Ль Дьмдьме жор к'этийэ,
Qасьд к'аг'аз дэсте Хан дайэ,
Чахе Хан к'аг'аз хандийэ,

Сотийэ — шэwөтандийэ.

Хане к'орда бэр хвэ к'этийэ,
 Хане Мокри готийэ Хане к'орда,
 — Эй Хано, чь ль к'аг'азе ньвисийэ?
 Дьбе,—К'аг'аз шинэ, һэрэ шинэ,
 Қэ хэбэрэкэ хвэш те т'онинэ,
 һэр'ьн бькөжьн мэллае шае э'щэманэ,
 Ед к'аг'азе ньвисийэ кем занэйэ,
 К'аг'азэ шинэ, һэрэ шинэ,
 Хэбэрэкэ хвэш те т'онинэ,
 Арзэде мьн һ'эвт р'оже дьн нинэ,
 Эз к'ө хвэ быгръм һ'эвт сале дьнэ.
 Хан арзэде хвэ ль хана вэбэшийэ,
 һэрэке кэрэк нан жер'а к'этийэ,
 һ'эмэдоке Летани ле сьлбуйэ,
 Вэй һ'эмэдоке Летани,
 Тө р'ур'эшбий гэл шэйт'ани,
 Қөлэк бе сэр зьмани,
 К'аг'аз сэр тире печ'иан,
 һьнарти бой ордиа шан,
 Готийэ: «Сэро кани ль бьн ч'ийаи».
 һ'эмэдоке Летани бь хо чу бьн хейвэта шан,
 Шаһ го,—Эй һ'эмэдоке Летани,
 Эз заньм тө бо чь һатий бал шан,
 һэрге тэ вьрща Хан нэбуи,
 Тө вьрща мьн жи нагри.
 һ'эмэдок дэре г'опе гьреда,
 Авете дь бьрща Ханэ,
 Сэрокани һа ль бьн шкэвте,
 Мэр' у гамеш теда вэкөштын.

Вэбэшийэ — п'аравакьрийэ, дайэ.

Гэл — щэм, бал.

Һьнарти — шанди.

Вьрщ — к'омэк, пышт, арик'ари.

Мэр' — пэз.

Чь събекә нешта зуйә,
Фәқийа һылгьртън мьсинә,
— Һәвар, хвәде ав қәт т'әнә,
Ава кә те—т'әвә хунә.
Пирә жьнәк, р'абу щибщи,
Чу щәм мири бь шкйатй,
— Чь ав нинә пе бькьм һәвири.
Хан чу сәр бане кәле,
Бангкьр ль бәр шехе Зебаре,
Ед хвәйе өлм у к'әмбәре,
— Һәвара мьн вәрә ве щаре.
Бангкьр ль бәр шехе Щошео,
Өлме хөде ед к'өшео,
— Һәвара мьн вәрә ве щарео.
Жь лера һ'әта Бадина;
Мьн мьнәт бь кәс дьн нийә.

Нә нисанә, нә гөланә,
Бь һ'әсеб сале һ'әзиранә,
Бари тавик ль баранә,
Һ'әдөед шин ль т'әвланә,
Голада бу дәнге сөрк'анә,
Т'ьжә, ав бу саричханә.
Хан дьве,—Гәли стиа пьрсйаре мә беә'йбьн,
Һуне пәй мә бона к'е бьн?
Сти дьбен,—Сәре мә т'ьрашибьн,
Бьскед мә қөсандибьн,
Һәрге пәй вә әм бона йәки дьнбьн.
Стйед хана сәд бет'ьрын,
Финщанед жә'ре т'әв вәдьгьрын.

Бангкьр — газикьр.

Һ'әдө — щур'е һәспанә.

Шьһин — һ'ир'ә-һ'ир'.

Бет'ьр — зедәт'ьр.

Жь һ'эмуйа ма жьна гаванэ,
Эве жи хвэ авете жь банэ,
Го,—Һэвар, хвэде, дьниа буйэ к'афьрстанэ.
Хане к'орда дьве,—Дэ зу биньп,
Шура бь калан зер'а һэлиньп
Паше мэ we бона к'е бьминьп.
Шур бь калан зер'а һэлинан.
Хан чунэ бане белайе,
Хан дьве,—Хатун стие,
Тө зава р'акэ жь пышт п'эрде,
Дьһа дьл хвэш нэкэ эвиние.
Wэхта Хан Э'вдал-бэг р'абу,
Чахе шере баве р'абу,
Дьве,—Баво, хвэ weда бьдэ,
Ордийа шаһ хэма мьн нинэ.
Хан Э'вдал-бэг чахе р'абу,
Сильһ' сэр мьла дө та бу,
Р'эх баве хвэда р'аwаста бу,
К'ома мера ль ду т'эмам бу,
Хан чунэ бане белайе,
Пикэ-пикэ ве зөр'нэе,
Э'шэма го,—Хан һатьнэ р'ае.
Хан чунэ бане қөдрэте,
Wан гьрт у гэр'а дә'wате,
Э'щэма го,—Хан һатьнэ һидайэте.
Хан дьве,—Дэ бьк'өтгьн дьһол у ньқарэ,
Дэ һеди-һеди бьчьнэ харэ,
Бьра нэбежьн фэқар у жарэ.
Хан те дэрэща жори,
Хан ньр'и мина шери,
Готьн,—Хэлифэ бо тэ т'аш шанди,

Бела — жорин.

Р'аwаста бу — сэкьни бу.

Һидайэт — т'эслимбун.

Готйэ бьра хан дайнэ сэре хвэ ви т'ащи,
Иан на бэр т'опед мьи арманщэ.
Хан шурэке дь нав т'аще вэдьваринэ,
Т'аш ле дьдър'инэ,
Дьве,—Т'аще тэ Хэлифэ һэр сэре тэбэ,
Хан щэлладе р'оһ'е тэбэ.
Хэлифэ дьбе,—Бьрабэ, ле һуне меване к'ебьн?
Хан дьбе,—Эм меване шаһ у хэлифэнэ,
Хэлифэ дьбе хёламанэ,—Сэр вэ нинэ ацъл у фэ'мэ,
Дэ ши бьдьянэ ван хананэ,
Ль хвэ вэкьн ч'эк у сильһ'анэ,
Бьра вэхён финщанэкэ қаһванэ.
Хан дьбе,—Мьн сондаке харийэ ль бьрщанэ,
Р'унаним сэр т'о дошэке миранэ,
Ль хвэ вэнакьм ч'эк у сильһ'анэ,
Вэнахөм чь финщанед қаһванэ.
Финщана тэ жэ'ркьрийэ,
Набьмэ қэт'ьле р'ьһ'ео.
Хан дьбе,—Хэлифэо, тэ шурэк к'ьр'и бь дёсьданэ,
Сэрда дайэ щэ'нукэ һэспанэ,
У һ'эвт аша мьзгини данэ.
Хэлифэ дьбе,—Хано, тэ ньзани мэт'һ'е шуре мьн бьди,
Мьне к'ьр'и һ'эвт һ'эзар зер'анэ,
Сэрда дайэ щэ'нукэ һэспанэ,
Һ'эвт аш мьн мьзгини данэ,
Һ'эвт дэргэ мьн сэрда дардакьрынэ
Һ'эвт побэдара ль бэр дьньвьнэ.
Хан готе,—Хэлифэо, һэр'э бинэ,
Һежа эз темэ сэр дине тэ.
Хэлифэ дьбен сэе сорэ,
Лотьк-лотьк бэзийа жорэ,
Дэст һаветэ шуре бь морэ,
Хёлам дьбен,—Хэлифэо,

Сэд шар сәре баве тәо,
Шур қәт'әле р'әһ'е тәо,
Шур щәлладе сәре тәо,
Шур дәсте к'әрдә дао.
Хәлифә дьбе,—Әре Ханә, Ханә хәрти,
Сьмбел соро, п'әр'е кәр'ти,
Базийә мьн р'әве гьрти,
Хан дьбе,—Хәлифәо, шуре тә дьбемә һьндийә,
Набрьә тьвле к'әнкийә
Чь ә'сл у щәвар ле нинә.
Дьбе,—Ханә, тә wa мәкә,
Дәсте хwә ль ч'әке мьн вәкә,
Шуре мьн бь стунка хивәте вәкә.
Хан шуре ви жь стунка хивәте вәкьрийә,
Бьһөстәке ль ә'нишка хwә дур нәәхьстийә,
Щарәкә дьн дәст ль шур дабуьйә,
Шур жь калане һәлк'әшабуьйә,
Ль ә'сл у щәвар ле ньһер'ийә,
Ә'сл у щәвар ле насийә,
Готе,—Хәлифә, сэд шар сәре баве тәйә,
Шуре тә дьбемо нерьзә,
Му ль бәр гьзә-гьзә,
Һәрге бьк'әвә дәсте Хан Ә'вдале р'әнгьзә,
Сәфәрийә тә мам у бьразийә дьчә кәла Бәландьзә
Сәрк'ер гьһиштә стөкьра тәо,
Шур қәт'әле р'әһ'е тәо
Шур щәлләте сәре тәо.
Хәлифә дьбе,—Ханә, тә мьн беһелә бал дае,
Дьдьмә тә мале дьһийәе.
Хан дьбе,—Хәлифә, әз чь ле бькьм жь мале дьне,
Дәнг нае жь we сәрае.
Хәлифә дьбе,—Ханә, тә мьн беһелә бал жьне
Дьдьм тә мале дьне.
Хан дьбе,—Хәлифә, әз чь ле бькьм мале дьне,
Дәнг нае жь бьрща т'әне.

Щарәке дәст ль шуре хвә хьстийә,
Щур р'адвашинә,
Сәре Хәлифә дьфьр'инә,
Сәре маме у ви жи дьфьр'инә,
Стуна хивәте қазбинийә,
Әw жи жорда тинә харә,
Пенши п'әһләwana бьнда дьп'әлч'ьқинә.
Хане Мөкри бәзийа бәр Хане к'орда,
Го,—Хане к'орда тө ль мьн бәлаи,
һнәк мабу бьгьһиштама хивәта шан.
Хане к'орда дьве,—Хане мөкри,
Хо эз гольк ниньм е дабәсти,
Әз бәран нимә е вәбәсти,
Әва сәре һ'әвт саланә,
Әз ль кәле һиви мамә,
Сәре мьн һер' бу,
Кәр' у геж бум, бой шәр'әки,
Паше һәрдө Хана р'абун,
Әw т'әвайи пышт у мал бун.
Ль ордийа буйә газә-газә,
Сәри дьчун мина пиваза,
Ап нас накьн бьразийа.
Чәнда кәштьн пер'а-пер'а,
Бьрин сордьбун ль шаһьла,
Хан Ә'вдал-бәг дьве,
— Сәд нәләт ль баве шьг'сийа,
Сәқа нәдайә мьсьрийа
Чахе шур р'адвашиньн,
Әw набьр'ә р'ьм, зьрхйа.
Хане к'орда дьбежә,
— Хан Ә'вдал-бәг тө чь диний?
Шур жь калан дәр бинә,
Шуред вәкә шуре тә ченәбунә,
Шуре тә жь һ'әсьие бьрускейә,
Чь гава тө р'адвашини,

We хөдан бьбьр'э наһелэ зинэ.
 Хан Э'вдал-бэг нө фэрхэ,
 Хөдане шуре нө чэрхэ,
 Жорда тинэ мина чэрха,
 Мина гөре нав бэрха,
 Хан Э'вдал-бэг дьве, — П'акэ,
 Эw мина гөранэ ль нав шэка.
 Хан Э'вдал-бэге э'щэма кемкьринэ,
 Ль сэр гьрэке эw сэкьнийэ,
 Ль сэр гьрэке эw несабуйэ,
 Э'щэмэк тирэк ледайэ,
 Бэжна зьрав wьр һ'эжияйэ,
 Баве wи гэлэк пе шкэстийэ,
 Хане к'өрда сэре хwэ бльнд дькэ,
 Сэре Хан Э'вдал-бэге сэр р'ьме дьбинэ,
 Го,—Сотьм агьре щэгэре,
 Бэсэ бькөжьн хьр' у хьзанэ.
 Хан Мөкөри зьвьр'и бэр хане к'өрда
 Го,—Хано, иро р'ожа зэ'ф гьранэ,
 Мэ п'ьр' көштийэ эскэре э'щэманэ.
 Шарэкэ дьн Хане к'өрда дьбе,
 —Бэс бькөжьн хьр' у хьзана,
 Чь хивэта һэмйа педа,
 һэрдө хана шин бозе хwэ weда бэрда,
 һэрдө хана хwэ бь хивэте леда,
 Qер'бэндэкэ ль we бэр'ийеда,
 Пенши п'эһлэwane р'ьм qэсаб теда.
 һэрдө хан к'этьнэ qер'бэндеда,
 К'афьрэк навда бу бeqьрар,
 Хане к'өрда бу бьриндар,
 Шаһ дьве,—Хано, тэ накөжьм.
 Хане к'өрда wьр дьк'энэ,
 Шаһ дьве,—Эй Хане к'өрда, бой чь дьк'эний,

Qер'бэнд—ч'элэкэ к'урэ, чьл гав бэраийэ, чьл гав к'ураийэ.

Нэ шане тэ бьриндарэ?
Хан дьве,—Эй шао, к'эрбе эз гьртимэ,
Мьн мьнэта эше нинэ,
Шаһ шур дьк'ьшинэ,
Сэре Хан дьфьр'инэ,

Эсмихан—дайка Хане к'өрда,
Ч'э'ләке ль бьн г'аде Дьмдьме дьк'ола,
Барут'е теда т'ьжэ дькэ,
Г'эта кө э'щэм т'ьжэ Дьмдьме дьбэ.
Эв Эсмихан агьрэки барут'е дьхинэ,
Дьмдьм жь ши бльнд дькэ,
Сэри у бьне we т'эвнэв дькэ,
Жорда Дьмдьм ль э'рде дьхинэ.

ЭЛИ ХАРЗИЙА

Сьба мэ сьбэкэ ширинэ,
Эла мэ элэкэ р'ангинэ,
Ль дашта Мак'уйе данийэ,
Г'эмзе у Т'эмо, Г'өщо ханьм дь конда р'уныштинэ,
Усьбе Шазе финщанед qawe ль сэр зэрфа дьгэр'инэ,
Финщанэки ль пешйа Г'өщо ханьме датийэ,
Г'өщо ханьм дэсте хwэ ледьхэ финщана qawe
wэрдьгэр'инэ.

Дэ Г'өщо ханьм дьбежэ,
—Гини дь малда р'уныштинэ,
Wэ һаж эле т'өнинэ,
Һежа эз йале малебум
Пэйак һатэ йале мале,
Мьн гот пэйайо, чь һэйэ, чь т'өнинэ.

Эв дьбежэ, пэйе готйэ:
«Эз дөһ ль Мак'уйа жеринбум,

Ль Мак'уйа жорин бу қужинә,
Сари бинбаши бь сәд мере Р'омеза,
Бист у чар гьрти гьртйә,
Дәсте вани ль к'әләмчейә,
Льнге вани ль қәйдейә,
Стөйе вани ль ләлейә,
Дьбежә хортәки навданә,
Наве ви Ә'лийә.

Хортәки ч'ә'вбәләк, сьмбел р'әшә,
Сари бинбаши р'өже се щара
Дьк'өтә, к'еләк—к'еләк вәлдьгәр'инә,
Готийә,—Әзе бәре тә бьдьмә
Ташхана Әзөрма р'әнгинә.

К'е ташхана Әзөрме бь ч'ә'ве хвә бьвинә,
Әди хера ван жь хвәйе ванар'а т'өнинә.
Готйә Ә'лие Харзийә,

— Нә тә дьгот хале мьн мерәки мерхасә,
Әгәр әв мерхасә,
Бьра бе, тә жь дәсте мьн дәринә.

Н'әмзә дьбежә Усьбе Шазе,
— Усьбо, баве мьн кьро,
Тө зукә, бьләзинә,
Һәспәки жь т'әвле бьк'шинә,
Тәнг у бәра ле бьшьдинә,
Зәнгөйә тө лехинә,
Хвә Базиде мала т'әлалбашир'а бьғинә,
Чәнд зер'әка ль пьч'әнга т'әлалбаши хинә,
Т'әлалбаши бәрбь кәле бьшинә,
Бьра бьнер'ә к'а әв гьля р'астә дәрәв нинә?
Т'аб у т'ақәта мьн т'ьнинә,
Тө зу бькә щабәке мьр'а бинә.

Усьбе Щазе дькэ дьлэзинэ,
Һэспэки жь нава һэспа дьк'шинэ,
Тэнт у бэра ле дьшьдинэ,
Чэнд қамчийа ле дьхинэ,
Һвэ Базидер'а дьг'һинэ,
Дьчэ малда т'элалбаши дьбинэ,
Чэнд зер'а ль пьч'энга ши дьхинэ,
Дьбежэ,—Һ'эмзе сэлам кьрйэ,
Готийэ бьра бьнер'э, к'а эв хэбэра р'астэ, дэрэw нинэ?

Т'элалбаши wэки зер'а дьбинэ,
Пэ'нийа пева дьшьдинэ,
Хwэ бь кэлер'а дьг'һинэ,
Дьнер'э эw хэбэр р'астэ дэрэw нинэ,
Э'лие Харзийа нав гьртйада дьбинэ,
Хwэ бь wir'а дьг'һинэ,
Дьбежэ,—Хале тэ готйэ бьра т'о шаиша нэк'шинэ,
Бь гомана хwэде, хале шийа,
We жь дәсте сари бинбаши дэринэ.
Э'ли бэг дьбе,—Нэ эw бьн, нэ наве ванбэ,
Лач'ька һөрмэта ль сэре ванбэ,
Кьрасе һөрмэта ль бэжна ван бэ,
Эгэр эw шуна мьн буйана эз шуна ван буйама,
Мьн нэдьһишт эw жь ава Зэнгэзуре дэрбаз буна.

Т'элалбаши ль we дькэ дьлэзинэ,
Хwэ бь Усьбе Щазер'а дьг'һинэ,
Дьбе,—Мала тэ хьраббэ, ошаха тэ корбэ,
Эв хэбэра һана р'астэ, дэрэw нинэ,
Сари бинбаши we ишэw,
Сьһ'эт шэше шэведа we гьртйа жь кэле дэринэ,
Дәсте wана к'элэмче хинэ,
Льнге wана ль қэйде хинэ,
Стойед wана лэле хинэ,
Сэрқот у п'ехас, we ль ч'йа у банийа бьгэр'инэ,
Бэре ван бьдэ ташхана Эзөрма р'энгинэ,

Бь сальха ван сульха,
Қижан гьртие ташхана Эзөрме бь ч'э'ве хвэ бьвинэ,
Эди хера ван жь хвэйе ванар'а т'өнинэ,
Бежэ Т'ели Н'эмзеда эгэр мерэки мерхасэ,
Бьра харзийе хвэ жь дәсте ви к'афьри дәринэ.

Усьбе Щазе ль ве дькэ дьлэзинэ,
Тәнг' у бәре һәспе дьшьдинэ,
Р'яа донздәһ сәһ'әта чар сәһ'әтада дьрәдинэ.
Әв дьхазэ ве шабе жь Н'эмзер'а бинэ,
Зутьре ви бь гьлийа бьһ'әсинэ,
Бь хар дажо хвэ пешбәри обер'а дьһинэ,
Н'әмзе дурбине бәр ч'э'ве хвэ дьхинэ,
Усьбе Щазе дурва дьбинэ.
Әв дьбежэ,—Т'әмо лао, әве һана Усьбе Щазейә,
Тамаре ә'һиа ви р'абунэ.
Қальм бунэ мина стунэ,
Ч'э'ве ви сор бунэ,
Т'ьжи бунэ т'әмам хунэ,
Мә'де Усьбе Щазе мә'де шәве дьн нинэ.

Усьбе Щазе дькэ дьлэзинэ,
Чәнд зәнгуйа һәспе дьхинэ,
Хвэ дәре конр'а дьһинэ,
Жь һәспе пәйа дьбә к'әл у бинэ,
Н'әмзе дьбе,—Бежэ чь һәйә, чь т'өнинэ?
Усьб дьбежэ,—Мала тә хьраббә, ошаха тә корбә,
Әв хәбәра һана р'астә, дәрәв нинэ.

Усьбе Щазе дьбежэ,—Т'әлалбаши готйә,
Сьбе сәһ'әта шәше шәведа,
Ве гьртиа жь кәле дәринэ,
Дәсте вана к'әләмче хинэ,
Льнге вана қәйде хинэ,
Стөйе вана ләле хинэ,
Сәрқот, п'ехас ч'яа—банийа бьгәр'инэ,

Уе бәре ван бьдә ташхана Эзөрма р'энгинә.
Бь сальха ван сульха,
К'е ташхана Эзөрме бь ч'ә'ве хвә бьвинә,
Эди хера вана жь хвәйе ванар'а т'өнинә,
Бьра бе бәлки хвә жь дәсте ви к'афьри дәринә.

Н'әмзе дьбежә,—Т'эмо, на Т'эмо, тә баве мьн кьро,
Тө зукә бьлэзинә
Бок'ә жь т'әшле бинә,
Тәнг у бәра ле бьшьдинә,
Чәнд зәнгуйа тө лехинә,
Хвә бь Мак'уйер'а бьгһинә,
Барәк гөллә, барут жь кәке хвәр'а бьстинә бинә,
Чәнд сйаред халчейә, бавче жь кәке хвәр'а бьщьвинә,
Эвра мьн дурә, Н'әсэнқәла р'энгинә.

Т'эмо дькә дьлэзинә,
Бок'ә жь т'әшле тинә,
Тәнг у бәра ле дьшьдинә,
Бьр'әк сйар жь баве хвәр'а дьщьвинә,
Чәнд сйаре че жь наве вәдьқәтинә,
Зәнгө дькә дьчә Мак'уйа жеринә,
Барәк гөллә, барут баве хвәр'а тинә,
Те хвә бь малр'а дьгьһинә
Бала хвә дьде Н'өщо ханьм р'уньштйә, дьбежә,
дылурина,

Несьра сәр сурәте сорда дьбаринә
Т'эмо дьбежә,—Дайе чь һәйә, чь т'өнинә?
Н'өщо ханьме гот,—Т'эмо лао,
Мьн ишәв гәләк хәвне хьраб динә,
Баве тә чу, бьр'әк сйар сәр баве тәнә,
Т'әвә де голә, бав к'отинә,
Гава чар сйаред нәйара ль баве тә дәрк'әвн,
Чәнд гөлләка сәрда бьбариньн,
Хенши Усьбе Щазе, кәс сәр баве тә наминә.
Т'эмо ль ведәре дькә дьлэзинә,

Мавизэре дьдэ орт'а хвэ у зинэ,
К'ър'е бьнт'ара Базиде
Хвэ бь Н'эмзе у сйарар'а дьгһинэ.
Эw дьхвэзэ сйаред баве хвэ бьщер'бинэ,
Чэнд гөллэка сэр-wанда дьбаринэ,
Хенщи Усьбе щазе сэр баве wи кэс наминэ.

Н'эмзе дурбине ль бэр ч'э'ве хвэ дьхинэ,
Т'эмо дурва дьбинэ дьнасинэ,
Дьбежэ,—Т'эмо лао, чьма тö баве хвэ дьщер'бини.
Т'эмо гот,—На баво, эз тэ нащер'ьбиньм,
Иро се р'ож у се шэвэ жь дэрде Э'лие Харзийа
Мьн нажэ qафе сэре хвэ т'өнинэ
Т'ермаше Бок'е динбуйэ, мьн дьр'эвинэ,
Мирэт'а мавизэре хвэбэрэ фишэнга
Ль сэр чока мьн дьт'эқинэ.

Н'эмзе дьбежэ,—Т'эмо лао, тö баве мьн кьро,
Тö зу бькэ у бьлэзинэ,
Мала Мьсте Р'эшке жь вьр дур нинэ,
Хвэ мала Мьсте Р'эшкер'а бьгһинэ,
Бежэ баве мьн сылам тэ кьрьнэ.
Готйэ, «Эwра мьн дурэ, **Н'эсэнqэла р'энгинэ,**
Мэсрэфа сйаред мьн т'өнинэ,
Бьра сэд зер'е зэр жь мьр'а бьшинэ,
Бэлки мэсрэфа мьн дэринэ,
Wэхта вэгэр'андьне, бьра сэлэфе п'эре хвэ бьстинэ».

Т'эмо ль we дькэ дьлэзинэ,
Чэнд qамчийа ль Бок'е дьхинэ,
Бэре хвэ дьдэ бэр'ийа жеринэ,
Хвэ бь мала Мьсте Р'эшкер'а дьгһинэ.
Бок'е ль пешмале дьфьтлинэ,
Гази Мьсте Р'эшке дькэ жь мал дэртинэ,
Дьбежэ,—Баве мьн сылам ль тэ кьрьнэ,
Готийэ, эwра мьн дурэ, **Н'эсэнqэла р'энгинэ,**

Мэсрәфа мьн т'онинә,
Бьра сэд зер'и жь мьр'а бышинә,
Бәлки мэсрәфа мьн дәринә,
Wәхта вәгәр'андьне, бьра сәләфе п'әред хwә бьстинә.

Мьсте Р'эшк дьбежә:
— Бьр'әк фәқи у мәллә малда р'уньштинә,
Qöран у к'ьт'ебед wана ль мьн бьбьн хәнимә,
Мала мьн хьраббә, көр'е мьн ондабә,
Миратхөре мьн т'өнәбә,
Исал жь пер'а бьк'ьр'чие кәриа қәт т'онинә,
H'әрәмбә h'әфт шар h'әрәма р'әшбә,
Наве ськ'а п'әра бә, гөманә мьн т'онинә.

Т'әмо ль we дькә дьләзинә,
Дьзгина Бок'е дәсте хwә дьалинә,
Зәнгө дькә пашда дьфьтлинә
Ль һесйа кон Бок'е дьләдинә,
Жьна Мьсте Р'әшке ль пәй Т'әмо дькә қир'инә,
Хwә бь Т'әмор'а дьгьһинә.

Дәстәки давежә щәләба һәспе,
Бь дәстәки к'офия сәре хwә жорда тинә,
Сэд зер'е зәр жь бьн к'офийа хwә дәртинә,
Ль пешйа Т'әмо датинә,
Дьбежә,—Ван п'әра бьбә бьдә H'әмзеда,
Бьра мэсрәфа сйаре wн дәринә,
Бәлки хөдейә щара ве щаре,
Ә'лие Харзийа сьламәтики вәдгәр'инә,
Qәсәм һәйә наве хөдейә,
Мьн h'әwщәйн сәләфа п'әра нинә

Т'әмо хортәки дьл у динә,
Дәсте хwә ль щәба хwә дьхинә,
Дө қол зер'е сәрийа жь щәба хwә дәртинә,
Ль бәр к'офйа жьна Мьсте Р'әшке дьхәмлинә.

Дьбежэ,—Һэр'э бежэ ви сэйпьсане мере хвэ
Эзе сьбе һэрчар кэрие ви бьк'шиньм жь бэр'ийа
жеринэ,

Бьра мала хвэ баркэ, йаликида бьр'эвинэ,
Бьра йэқин бьзанбэ р'а мале ви һэйэ,
Р'а сэрэ ви т'өнинэ.

Жьна Мьсте Р'эшке ль ве дькэ дьлэзинэ,
Хвэ Мьсте Р'эшкер'а дьгһинэ,
Дьбежэ,—Мала тэ хьраббэ, ошахе тэ корбэ,
Т'эмо жи тэр'а сонд харийэ,
Готийэ,—Эзе сьбе һэрчар кэрийе ви
Бьк'шиньм жь бэр'ийа жеринэ,
Бьра мала хвэ баркэ ль алики бьр'эвинэ;
Бьра йэқин бьзанбэ р'а мале ви һэйэ,
Р'а сэрэ ви т'өнинэ.

Мьсте Р'эшке ль ве дькэ дьлэзинэ,
Хвэ ль йале малер'а дьгһинэ,
Т'ер'экэ зер'а жорда тинэ,
Хөрщэки бь һэрдө дэста дьк'эбсинэ,
Эхтэки жь нава һэспа дьк'шинэ,
Хөрще ль т'эркийа эхте дьшьдинэ,
Сйар дьбэ, дькэ у дьлэзинэ,
Ль т'ө дэра иза Т'эмо набинэ.

Һ'эмзе дурбине бь бэр ч'э'ве хвэ дьхинэ
Т'эмо дурва дьбинэ,
Мьсте Р'эшке дьнасинэ,
Дө сйара шунда вэдьгэр'инэ,
Дьбежэ,—Һэр'э Т'эмо вэгэр'инэ,
Бе зер'а жь Мьсте Р'эшке бьстинэ
Жь мьнр'а бинэ,
Сэб хатре ог'ьра Э'лие Харэийа,
Бьра дэвлэтийа мээшинэ.
Һ'эмзе дажо дьчэ Зэнгэзура Базидейэ
Ль ведэре дэрдьк'эвэ р'ийа Щэгдейэ,

Қама нивро хвә дьдә стурка,
Бьнт'ареда Диадинә,
Орт'а нивро у ә'сре ава Диадине дьқәдинә.
Һ'әмзе дьбежә, Т'әмо лао, һа Т'әмо,
Тө баве мьн кьрьби,
Го,—Зукә у быләзинә,
Хвә Дидәме бь мала шех Усьбр'а бьғһинә,
Бежә баве мьн сәлам кьрйә,
Готйә, әм бәреда к'очәке мала шинә,
Әвра мьн дурә, Һ'әсэнқәла р'әнгинә,
Сйаред мьн бьрчинә,
Бьра һьнәк нане пә'ти бьшинә.

Т'әмо дькә дьләзинә,
Хвә бь мала шех Усьбр'а дьғһинә,
Дьбежә,—Баве мьн сәлам кьрьнә,
Готийә жь бәреда әм к'очәке мала шинә,
Сйаред мьн бьрчинә,
Бьра һьнәк нане пә'ти бьшинә,
Әвра мьн дурә, Һ'әсэнқәла р'әнгинә.

Т'әмо нан жь сйарар'а тинә,
Әw дьхөн дьдһнә сәр р'еда,
Р'ийед вана дьбһнә дөдада,
Ньзаньн р'ийа ван к'ижанә,
К'ижан нинә.
Һ'әмзе дьбежә сйара,—Әв дө р'ейед һана,
Wәхтәки шәва мьн бь қачахи динә,
Әз дьбежьм бәлки р'ийа мә р'ийа жеринә.

Әвана дажон ль р'ийа жеринә,
Сьбе зу хвә дәшта Һ'әсэнқәлер'а дьғһинә,
Һ'әмзе дьбежә Усьби Щазе,
—Усьб, тө баве мьн кьро,
Тө зукә у быләзинә,
Тәнг у бәре һәспа бьшьдинә,

Бь р'ьк'еф бажо һәр'э һ'эсэнқәла р'энгинә,
Чэнд т'оп г'ьтун жь мәр'а бинә,
Бьһер'э к'а ль вандәра чь һәйә, чь т'өнинә?

Усьбе Щазе дькә у дьлэзинә,
Хвә бьнат'ара һ'эсанқәлер'а дьһинә,
Кәри пәз ль we дьбинә,
Сәламе дьде дьбежә,—Көр'о ә'сле тә чьйә, чь нинә?
Дьбежә,—Ә'сле мьн шехбьзьнинә,
Усьб дьбежә,—Көр'о мә шехбьзьнийә,
Ль ван дәра қәт нәдинә,
Бежә, к'ане тә һаж тыштәки һәйә, йан т'өнәйә?

Шьван гот,—Дөһ дуажое мьн чубу мал шьрийә мьн
бинә,

Готйә,—Сари бинбаши бист чар гьрти
ани һэсэнқәла р'энгинә,
Стөйе вана бь ләләнә,
Дәсте вана к'әләмчәнә,
Льнге ванә ль қәйденә,
Хортәки бәжибьльнди, ч'ә'вбәләки,
Намьлтә'ни, сьмбелр'әши навданә,
Дьбежьн, наве ви Ә'ли бәгә,
Җарзийе Т'ели һ'әмзейә,
Сйари бинбаши мәрвәки беимани, бедшә,
Р'оже се щара дьк'өтә,
К'еләк—к'еләк вәлдьгәр'инә,
Дьбеже,—Се сәһ'әт манә,
Бәре тә бьдьмә ташхана Әзөрмә р'энгинә,
К'е ташхана Әзөрме бь ч'ә'ве хвә бьбинә,
Әди хера ван жь хвәйар'а т'өнинә,
Нә тә дьгот хале мьн мерәки мерхасә,
We бе мьн жь дәсте тә дәринә.

Усьбе Щазе дькә дьлэзинә,
Ль дьзгина һәспе дьхә вәдьгәр'инә,

Бэлки зутър хвэ бь Н'эмзер'а бьгьһинэ,
Сйарэк ль ду Усьбе Щазе дькэ кир'инэ,
Эш сйар те хвэ бь Усьбр'а дьгһинэ,
Дьбежэ,—Эз Ибомэ, Ибое Щьндьрог'лимэ,
Дэстэбьраке Н'эмземэ,
Бьра эш т'о шайша нэк'шинэ,
Эгэр бьбэ шьхөле р'өшэт у бэртила,
Бьранге шийа бь кода зер'а шэльдэгэр'инэ,
Эгэр бьбэ шьхөле э'йнали у мавизэра,
Гөмана хөде мьнэта бьранге ши
Жь т'о қул-бэнде хвэде нинэ.
Ибо ль ше дькэ дьлэзинэ,
Ль һэспе дькэ ширқинэ,
Хвэ бь Н'эмзер'а дьгьһинэ,
Дьбежэ,—Бьра т'о шайша нэк'шинэ,
Эгэр бьбэ шьхөле э'йналиа у мавизэра,
Гөмана хөде, мьнэта бьранге тэ
Т'о қул-бэнде хөде нинэ.
Усьб дьбежэ,—Н'эмзе, эш гьли эди йэқинэ,
Эш р'астэ, дэрэш нинэ,
Сари бинбаш се сәһ'эт шәвер'а бьминэ,
Ше гьртиа жь кәле дәринэ,
Бәре шан бьдэ Эзөрма р'энгинэ,
Ле дьбежьн ль Дэвабойне р'е дөдөнэ,
Жь һәрдө р'йа ньзаньм ше ль к'ижан р'е биньн,

Эш дажон бь лэз дьрәдиньн,
Дь т'оз у хөбаредә дьминьн,
Хвэ бь Дэвабойнер'а дьгьһиньн,
Р'е ль шан дьбэ, дө р'йада,
Эш ньзаньн ше гьртиа ль к'ижан р'е биньн.

Ибое Щьндьрог'ли дьбежэ,
—Н'эмзе, тэ т'о шайша нэк'шинэ,
Эзе хвэ бьдмэ сәр р'ийа жоринэ,
Тэ бь сйарава хвэ бьдэ сәр р'ийа жеринэ.

Вэки гьрти сэр тэда аниэ,
Тө чэнд гөллэнга сэрда бьт'эциэ,
Бьранге тэе хвэ бь тэр'а бьгьһинэ,
Эгэр сэр мьда ани, гөмана хвэде,
Мьнэта мьн жь қул-бэнде хөде нинэ.

Ибое Шьндьрог'ли хвэ дьдэ сэр р'ийа жоринэ,
Һ'эмзе хвэ дьдэ сэр р'ийа жеринэ,
Сэwgөра сьбе т'эзэ ледьхинэ,
Һ'емзе Ә'лие Харзийа мина бəранэки к'увйа,
Бала хвэ дьде сари бинбаши бь сэд мере Р'омева,
Бист у чар гьртийа веда тинэ,
Тинэ те ль р'ийа жеринэ,
Һ'емзе Ә'лийе Харзийа мина бəранэки к'увйа,
Ль пашйа гьртийа дьбинэ.

Ә'лие Харзийа дьбе,—Дьле мьн бь думанэ,
Думанэкэ гьран гьртийэ сэре ч'йанэ,
Һэре сари бинбашио ве сьбэнге дэстэк сйар пешйа
мэ дэрк'этын

Сйарэки ль пешиейэ,
Форма ви сйари ль фəнани форма Һ'эмзе хале мьн
п'элəванэ:

Сари бинбаши ль Ә'лие Харзийа дькэ қир'инэ,
Һэспе сэр вида дьлэқинэ,
Чэнд қамчийа бь һерс ледьхинэ,
Дьбежэ,—Мьн к'эле баве тэ у Һ'эмзе һаһа кьро,
Е гьртийа жь кэла Базиде һ'эга вьра бинэ,
Т'эзэ һ'эде к'е һэйэ гьртийа жь дэсте мьн дэринэ.
Һ'эмзе се дэнга ль сари бинбаш дькэ қир'инэ,
Дьбежэ,—Чь йа тэ кьри, бьра дь к'иске тэда бьминэ,
Вэрэ сэд зер'и жь мьн бьстинэ,
Ә'ли Харзийа жь қəйд у зьншира тө дэринэ.
Һ'эсебани нэ һун дитьнэ,
Нэ жи вэ эм динэ,

Тө жи сэрк'аред хвэ бьхапинэ,
Бежэ, чэнд гьрти жь пешйа мэ р'эвинэ,
Кэсэк эди тэ наломинэ,
Ль эла мэ жи we бьбэ шайи мьзгинэ.

Сари бинбаши дькэ қужинэ,
Шэшагыре жь қабе дэртинэ,
Э'рш дькэ, эскэр пешда тинэ,
Дьбежэ,—Қачахо, тө жь йа хвэ нэминэ,
Е гьртйа жь кэла Базиде һ'эта вьра бинэ,
Т'эзэ к'е дькарэ гьртийа жь нав лэпе мьн дэринэ?

Һ'эмзе ль we дькэ у дьлэзинэ,
Чэнд гөлла бь нишан сэр сари бинбашда дьбаринэ,
Т'эмо тэйре э'щэле ль сэр сари бинбаш дьгэр'инэ,
Усьбе Щазе мэшале жь ван дьстинэ,
Ибое Шьндьрог'ли хвэ пер'а дьгьһинэ,
Гөлла э'въл давежэ қотка сэре сари бинбаш дьфьр'инэ,
Дьбежэ,—Тө йэқин бьзанбэ иро р'а сэре тэ т'өнинэ.
Эскэре Р'оме жь нэв дьр'эвинэ,
Wэй ль wi ко р'ийа хвэ набинэ,
Хвэ бь гьртиар'а дьгьһинэ,
Һэр гьртики п'ьһ'инэки ль к'элэмчед гьртийа дьхинэ,
К'элэмча дьшкенэ,
Гьртийа шот бь шот жь к'элэмче дэртинэ
Э'лие Харзийа бист чар гьртийава
Сьламэтики жь Дэвэбоине вэдьгэр'инэ.

Гьртийед майин, һэма ль weдэре р'азидуна хвэ дьдынэ
Һ'эмзе у сйаред wi у һэр йэк дь аликида дьчэ. Һ'эмзе
бь сйаред хвэва жи Э'ли бэге һьлдьдын у вэдьгэр'ын
тен. Бона Э'ли һэспэк лазьм бу. Бона we йэке жи да-
гэр'ианэ гөндэки ль сэр р'е у пьрса һэспед фьротане
кьрын. Йэки гөнди гот, — Мьһ'инэкэ мьнэ фьротане
һэйэ, эз бь зин у бусате weва дьфрощьм. Эw дьчэ мьһ'и-

на хвэ тинэ. Э'ли ле сйар дьбэ, кӧ быщер'бинэ, к'ане
мь'ин чаванэ. Эw дьгэр'инэ у дьбэзинэ, сйар жи ле
г'эмашэ дькын. Дь wi гондида фэқики нэтьштэк һэбуйэ.
Т'вьнгэкэ фэқийэ қап'ахлуйэ хьрабэ жи һэбуйэ, эw
дьбежэ, — Чэванэ эз Э'ли бькӧжым. Чэнд т'эпа ль нав
ч'э'ве wi дьхын у дьбежын,—Эван сэд мер эскәре Р'о-
ме жь һэв бэла кьрын, бист у чар гьрти жь Дэвэбойне
вэгэр'андын анин, шыло, ишар тӧе бькӧжи? Фэқи дьчэ жь
тэ'лде бэхирие агьр дькэ. Э'лие Харзийа жи сэр мь'и-
не жорда те хар. Н'эмзе бь сйарава п'ор-п'осидэ бун, бэр
щньйазе Э'лие Харзийа г'оп бун. Э'ли бэд'ал бу, е
мьрыне бу. Wi чахи һэр йэк жь ван к'ламәке сэр Э'ли
дьбежэ:

Усьбе Щазе дьбежэ,

→ Дэ харзи ба те баран дьльлинэ,
Шаһьд-шьһуде г'ели Н'эмзе, г'ели Т'эмо,
Ибое Шьндьрог'ли гэлэк һэнэ,
Ль к'амбаха Дэвэбойне бист у чар гьртиа
жь сэд мере Р'оме дьстинэ,
Э'лие Харзийа шунда вэдгэр'инэ,
Дэ кӧле тӧ бьк'эви мала фэқида,
Мала фэқи нэ бь хана хӧде бэ,
Дэ чава тэ'лде бэхиреда, бь мьхәнәти
Гӧлләке ль Э'лие Харзийа дайэ.
Дэ һ'эйфа мьне те we һ'эйфе,
Сьбе әме вэгэр'ын һэр'нэ малда,
Н'ӧщо ханьм we дэрк'эвэ дэри мале,
Ч'э'вед хвэ ль нав сйара бьгэр'инэ,
Э'лие Харзийа нав мәда набинэ,
We чава һесьра сэр сурәте сорда бьбаринэ
Дэ р'абэ, р'абэ, р'абэ, р'абэ,
Харзи, хал бь қӧрбан, р'абэ.

Ибое Шьндьрог'ли дьбежэ,
— Дэ харзи, эз ньзаньм,
Ве фэлэке чьма ль мэ ва кьр,
Ве хайне чьма ль мэ ва кьр,
Шаһьд-шьһуде т'ели Н'эмзе, т'ели Т'эмо, Усьбе Шазе
гэлэк һэнэ,

Ль нава майдане сэд мер эскөре Р'оме
Ль к'амбаха Дэвэбойне жь һэв бэла кьр.
Жь хөдева э'йанэ, меранийа мэ кьр т'о кэси нэкьр,
Көле т'о бьк'эви мала фэқи,
Мала фэқи нэ бь хана хөде бэ,
Дь тэлде бьхериэда гөллэке,
Ль Э'лие Харзийа дайэ,
Эви сэйпсанн, чава нав у дэнге мэ
Нава э'ширада онда кьр.
Дэ р'абэ, р'абэ, р'абэ, р'абэ,
Харзи, хал бь қөрбан, р'абэ.

Т'эмо дьбежэ,
— Дэ харзи, харзи қөрбан,
Хөде хьрабкэ кавла Мак'уйейэ,
Дэ бьра хөде дерьз бькэ кавла Мэк'уйейэ
Иро се р'ож у се шэвэ, жь дәрде тэ көрхале тэ
Жь сэр-пышта к'афьр Боке пэйа нэбуйэ э'рдейэ,
Хөрипийа көр'хале тэ к'амбаха шыг'арейэ,
Дэ шаһьд-шьһуде т'ели Н'эмзе, Усьбе Шазе,
Ибое Шьндьрог'ли гэлэк һэнэ,
Ль майдане жь һэв бэла кьрын сэд мере Р'омейэ.
Бист у чар гьрти вэгэр'андьн жь к'амбаха Дэвэбойнейэ.
Көле те бьк'эви мала фэқи,
Мала фэқи нэ бь хана хөде бэ,
Ль тэлда бэхриэда мьхэнэти,
Гөллэке ль Э'лие Харзийа дайэ.
Эз ч'э'вед хвэ дьгэр'иньм, нагэр'иньм,
Сэйпсане фэқи чава нак'эвэ бэр р'ава э'йнэлуейэ.

Дэ р'абэ, р'абэ, р'абэ, р'абэ,
Харзи, хал бь қөрбан, р'абэ.

Н'эмзе дьбежэ,

— Дэ харзи, харзи қөрбан,

Бьра хөде хьраб бькэ кавлия Мак'уйейэ

Дэ бьра хөде дерьз бькэ шәвөтйа Мак'уйейэ,

Дэ хале тә н'эрам кьрьбу ньвина шәвейэ,

Н'этани дәсте Ә'лие Харзия дәрнэхэ жь к'эләмчейэ,

Дэ шаһьд-шьһуде т'ели Т'эмо,

Усьбе Щазе, Ибое Щьндьрог'ли гәләк һәнэ,

Ль нава мәйдане жь һәв бәла кьрын

Сәд мер әскәре Р'омейи ичариейэ.

Дэ көле тә бьк'эви мала фәқи,

Мала фәқи нә бь хана хөдебэ,

Чава дь тәлде бәхирида гөлләке ль Ә'лие Харзия
дайэ,

Харзи қөрбан, әз ч'әвед хвә дьгәр'иньм, нагәр'иньм,

Чава һ'әкимәк т'өнә мәлһ'әмәке дайнә сәр дәве

брьинейэ,

Дэ р'абэ, р'абэ, р'абэ, р'абэ,

Харзи, хал бь қөрбан, р'абэ.

Ә'лие Харзия дьбежэ,

— Дэ хало, хало, қөрбан

Ба те баран пер'а дьльлинә,

Хало, қөрбан, ба те баран пер'а дьльлинә,

Дә шаһьд-шьһуде т'ели Т'эмо, т'ели Н'эмзе,

Усьбе Щазе, Ибое Щьндьрог'ли гәләк һәнэ.

Сәд мер әскәре Р'оме жь һәв бәла кьр,

Бист у чар гьртйа шунда вәгәр'инә,

Дә көле тә бьк'эви мала фәқи,

Гөлла фәқи бьрина харзийе тә дешинә,

Дә тә р'абэ, бькә у бьлэзинә,

Тә бьшинә һостаки бинә,

Т'абутәки жь мьр'а гьредә,
Даре жь даре р'энгинә,
Сари бинбаш мәрвәки беимани, бедина,
Дьбә диса һәwара Р'оме зу wәринә,
Щьнийазе мьн жь wә бьстина,
Тө зукә, щьнийазе мьн дәст Р'омеда һесир нәминә.
Дә р'абә, р'абә, р'абә, р'абә,
Хало, харзи қөрбан, р'абә.

БЪНӘФЩА НАРИН

Дәwреш аг'а, мире эле ч'ә'ве хwә wәкьр жь хәвейә,
Р'аһьштә мьсине, дәст ньмежейә,
Хө бәрда чу п'охана бьниа малейә,
Ч'ә'ве хwә ль обе ә'шира гьран дьгәр'инә,
Бала хwә дае,
Қарәкә хәзала, һорикә щьнәте,
Wәрдәкәкә голе, кәвоткәкә сәре бьрше,
Ль дәве дәре конәки дьчә у тейә.
Ч'ә'ве wi к'әтә к'ерсьм у диндара wейә,
К'ерсьм у диндара we мина стәйрка
Сьбе дәрте жь алие қөрьхейә,
Сурәте we мина сурәте Зәлихейә,
Ль дәве дәрте Стәмболейә,
Р'оже се щара ә'лам эваре дьчә т'әмашейә,
Ә'ниа wейа жь к'ок'әбе һивейә,
Ч'ә'в у бьруе we р'әшьн-һ'өбра сәр к'ахәтейә,
Позе we һөкөле кәвейә,
Һ'ьнаре р'уе we севе Мәләтейә,
Спи дькә бина п'әла бәрфа сәре ч'иейә,
Дәв у леве we тәнькьн мина п'әләк жь п'әле қөрәнейә.
Дьране we спинә жь бьрьнще Қәрашдаг'ейә,
Бәжнәкә зьрав лейә, бәжн жь даре һ'әwрейә,
Чьл у чар кәзиа дьк'әвә сәр пә'ниа қондәрейә,

Фьстанэки малэсэ лейэ,
Фьсган нэқшандийэ жь бэлге гөлейэ,
Чар бьһөст у чар т'ьляа фьстан дьк'эвэ р'уе э'рдейэ,
Мэша вейа мина мэша шэрдэка кӧ дэрте жь голейэ,
Дэрте жь мерге дьчэ у тейэ,
П'эр' у баске хвэ дадьвашинэ жь хӧнавэ, жь авейэ,
Дэвреш аг'а кэс шэкэ шэ нэдитийэ ль нава дьнейэ,
Н'ьше ши чу, ақьл нэма ль балейэ,
Мьсин жь дәсте ши го ч'ынг у к'эт э'рдейэ.
Дэвреш аг'а мьсин һьшт ль п'оханейэ,
Вэгэр'ийа алие малейэ,
Газикьр қэрвашейэ,
Го,—Қэрваше, лао, эз к'этымэ бэхте тэ хӧдейэ,
Тӧ қасэки шэрэ ведэрейэ,
Ль иро һорикэ шьнэти, шэрдэкэкэ голе,
Кэвоткэкэ сэрэ бьрше, карэкэ хэзала ди,
Ль дәве дәре конэки гэзмах-дьчэ у тейэ,
Һун қизькьн, дьчьн ба һэв у р'удьненэ,
Ща тӧ мьр'а бежэ навэ шэ чьйэ, қиза к'ейэ?
Қэрваш дьбеже,—Дэвреш аг'а, баво,
Эш қизка тӧ сальхе шэ дьди,
Эш қиза Фарьз бөгейэ,
Эш коне кӧ хуни буйэ, жь ч'йае Т'эврешейэ,
Коне хвэ вэгьртйэ ль п'эр'е обейэ,
Навэ қизьке Бьнэфшейэ.

Дэвреш аг'а мире эле гази дькэ, хӧламе нава мале,
Го,—Хӧламо лао, банздэ шэрэ ведэрейэ,
Тӧ иро дәва т'эмама бэрдэ жь фезейэ,
Кэрие миа бэрдэ жь гомейэ,
Бэрха бэрдэ жь к'озейэ,
Мьһине кьһ'ел бэрдэ жь т'эвлейэ,
Га у гамеша, гольк у ч'елэка бэрдэ жь һ'эвшейэ,
Т'эр'ш у т'араш т'эви һэв у дьне бькэ,

Бажо дэрхэ дэве дэре малейэ,
Кö э'лам ды бэр тэр'а нэр'э у бейэ,
Бе эв т'эр'ш у т'араше бехвэи
Чь дыкэ ль ведэрейэ.
Жь э'ламер'а бежэ эв т'эр'ш у т'араше
Һане һэми һэрекрына Бьнэфшейэ.

Хöлам р'адьнежэ дар дэва бэрдьдэ жь фезейэ,
Миа бэрдьдэ жь гомейэ,
Бэрха бэрдьдэ жь к'озейэ,
Мьһине кьһ'ел бэрдьдэ жь т'эвлейэ,
Г'а у гамеша, гольк у ч'елэка бэрдьдэ жь һ'эвшейэ,
Т'эр'ш у т'араш дэр тинэ жь малейэ.
Бэре ван дыдэ бьһана бьһиа малейэ,
Э'лам ды бэрда дычэ у тейэ,
Г'ази дыкьн—Хöламо, эв т'эр'ш у т'араше бехвэи
Чь дыкэ ль ведэрийэ?

Хöлам дыбе,—Лао, қэ һун ньзаньн,
Һ'эми һэрекрына Бьнэфшейэ.
Э'лам дыбе,—Эв чь э'щебэ, чебу ль ведэрейэ,
Эваре эме т'эмам нэр'ьнэ але одейэ.
Эваре мөхөр'ьб, э'лэм т'эв к'ышиа одейэ,
Фарьз бэг жи һатэ одейэ,
Р'уньштийэ ль ба Дэвреш аг'а мире элейэ,
Жь хвэр'а к'этьнэ мьжулия у хэбэрдана дынейэ.
Шэв ль ван бу ниве шэвейэ,
Һэр кэс р'абу бэре хвэ да малейэ,
Фарьз бэг жи р'абу жь п'ейэ,
Дэвреш аг'а дэсте хвэ авите кьрасе Фарьз бэгейэ,
Го,—Фарьз бэг, эз к'этьме, бэхте тэ у хөдейэ,
Тö қасэки бьмини ль ведэрейэ,
Эзе жь тэ пьрскьм пьрс у сöалейэ,
Те шаһаба мьн бьди ль ведэрейэ.
Фарьз бэг р'уньшт ль балейэ.
Дэвреш аг'а го,—Фарьз бэго,

Эз к'этымэ бэхте тэ у хөдейэ,

Төе Бьнэфше бьди мьн бь н'элалиа хөдейэ,

Төе жь мьр'а бежи «нэрейэ».

Эw т'эр'ш у т'араше кō тэ дит ль панейэ,

Эw н'эми нэрекьрна Бьнэфшейэ,

Эзе тэ бькьм мьлуке обейэ,

Чьра одэ бьгэр'э тө р'уне ль к'елэка мьни р'астейэ.

Фарьз бэг го,—Дэwреш аг'а, мире эле,

Эзе нэр'ымэ малейэ,

Эзе газикьм нэрсэ бьрае Бьнэфшейэ,

Бьла нэрчар зар'өе мьн бэрбь баве хwэда бенэ,

Эзе жь ван бькьм пьрс у сōалейэ,

Эгэр нэрчар бежьн: «нэрейэ»,

Мь жи дьвейэ.

Эз хуни бумэ, мь мер кōштьнэ, ль ч'йае Т'эwрезейэ,

Эз дьхазьм кō эз бьсэкьньм ль ведэрейэ.

Фьрьз бэг р'адьбэ хатьр дьхазэ, дэрте жь одейэ,

Бэре хō дьдэ дьчэ малейэ,

Гази дькэ нэрсэ бьрае Бьнэфшейэ,

У диа Бьнэфшейэ у Бьнэфшейэ,

Жь ван дькэ пьрсэ у сōалейэ,

Дьбе:—Лао, Дэwреш аг'а мире эле жь мэ дьхазэ

Бьнэфшейэ,

Эм хунинэ, мер кōштьнэ жь ч'йае Т'эwрезейэ,

нэгэр нун йа баве хwэ дькьн,

Эме бь нэвр'а бежьн,—«нэрейэ»,

Бэлки эм жь хwэр'а бьсьт'ьрн ль ведэрейэ.

Дьбе нэрсэ бьрае Бьнэфше дьбен,

—Баво, эв тө дин буи?

Бь хōде эм набежьн «нэрейэ».

Хушка мэ пьч'укэ, зар'окэ, эм надьнэ Дэwреш аг'а,

Дэwреш аг'а эхтиарэ, э'мре ши нод салэ ль дьнейэ,

Вега эме р'абьн щарэкэ дьн бэре хwэ бьдьнэ нав

нэйара, ч'йае Т'эwрезейэ.

Фарыз бэг дьве,—Э, лао, хун набежын «Һәрәйә»,
Была Бьнәфше щыле п'әр'ьти у қәтиаи, щыле фәқира
ль хwәкә,

Хwә п'ехаскә у р'анежә щер'е авейә,
Вайә Дәвреш аг'а мире эле сәкьнийә ль сәр дәве
ханнейә,

Была Бьнәфше жь мал дәре авейә,
Гава незик бьбә бәр канийә,
Была хwә коркә, хwә сәқәткә, бьльк'омә бьк'әвә чока,
Щер'е we жь мыле we бьк'әвә әрдейә,

Была щер'е we бышкейә,
Фарыз бэг we бежә, wәй ль мын,
Әв севиа һан, әв физка шьл у шәт,

Әвә қиза Фарыз бәгейә?

We дьле wi сар бьбә жь Бьнәфшейә,

Бәлки лао, әм жь хwәр'а бьминьн ль ведәрәйә.

Бьнәфш дьбе,—Фарыз бэг, баво, әз щыле фәқира ль хwә
накьм,

Р'анавежьмә щер'е авейә,

Әз начьмә каника бьниа малейә,

Әз хwә кор накьм, әз нальк'омьм,

Бьра чоке мын нәк'әвә әрдейә,

Бьра щер'е мын нәшкейә,

Дәвреш аг'а бав у бьрае мынә,

Ль сәр дошәка п'ехәмбәре хөдейә.

Фарыз бэг дьбе,—Дә р'абьн, лао,

Шәв ль мә ниве шәвейә,

Сьнге коне мә р'акьн жь әрдейә,

Һәрсе дәвә нихкьнә чокейә,

Кон бьп'еч'ьн дәйньнә сәр пышта дәвейә,

Әме р'абьн жь ба Дәвреш аг'а мире элейә,

Әме бәре хwә бьдьнә wәлатәки дьнейә,

Лао, сәре һ'әми сәра жь хwә хөдейә.

Дьбе һәрсе бьра р'адьнежьнә сьнге кона р'адькьн
жь әрдейә.

Кон дьп'еч'ын дькьнэ нэв у дьнейэ,
нэрсэ дэвэ их дькьн баре ван давежьнэ сэр пыштейэ,
Дэртен у дьк'эвьнэ сэр щэ'дейэ,
Жь хвэр'а дьчьн сэр каникейэ,
Баре хвэ датиный жь сэр пышта дэвейэ,
Коне хвэ ведьгryn вэкэ бэрейэ.
Сэре събе Дэвреш аг'а сэхькьр, го,
Фарьз бэге мала хвэ баркьр у р'эвиа чу жь балейэ.
Газикьр пенци сйаре хвэ бьра бенэ,
Эзе Бьнэфше бьстиньм бь даре зорейэ.
Дэвреш аг'а у пенци сйар шур у мэрт'але хвэ гьредан,
Сйар бун бэре хвэ данэ сэр Фарьз бэгейэ.
нэрсэ бьрае Бьнэфше сйар дьбьн ль нэспейэ,
Шур у мэрт'ала гьредьдьн бь п'элэвани,
Вэкэ се шера дьсэхьньн ль пешиа Дэвреш аг'а, мире
элейэ,

Дьбен, бе коштын эм надьнэ тэ Бьнэфшейэ.
Бу ч'ынгине шура, бу н'ышине нэспа,
К'этьнэ бэр нэв у дьнейэ.
Жь пенци чьла дькөжьн,
Дьминьн дэп сйар у Дэвреш аг'а мире элейэ,
Дэвреш аг'а дьтърсэ у дьр'эвэ жь бэр нэрсэ көр'е
Фарьз бэгейэ.

Дьчэ малейэ,
Гази дькэ ль э'шире у ль обейэ,
Дьбе,—Мер натьнэ коштын жь бона хирэтейэ,
Ч'арэ т'өнэ, эзе бьстиньм Бьнэфшейэ.
Сэре събе сйари ньлтинэ у давежэ сэр Фарьз бэгейэ.
Фарьз бэге у Бьнэфше жь хвэр'а дьл бь көл
р'уньштинэ ль малейэ,

нэрсэ брае Бьнэфше вэкэ се шера
Шур у мэрт'але хвэ гьредан, сйар бун ль нэспейэ,
Чунэ пешиа Дэвреш аг'а мире элейэ,
Диса ль нэв у дьне данэ.
Бу ч'ынгина шура, бу н'ышина нэспанэ,

Т'о кэс бь һ'але ван фэқира нъзанэ,
Дө бьрае Бьнэфше һатьнэ кӧштън,
Йэк жь һэрсийа майэ.
Сэд жь Дэвреш аг'а һатън кӧштън,
Сэд у Дэвреш аг'а манэ,
Щэмбэлие кӧр'е һэкариа ль неч'ире дьгэр'э,
Һатэ һ'афа ванэ,
Го,—Эв дьниа хьраб буйэ, дьниа чэванэ?
Сэд сйар ль йэки шьвианэ,
Чу ль бьн кон сэкъни,
Готэ ве қиза һанэ,
Го,—Жь мьр'а бежън, чька эв чь қэшьмйэ,
Ль сэре ви шэр'е һанэ.
Гава Бьнэфш у Фарьз бэг ч'э'ве
Щэмбэлие мире һэкариа к'этън,
Стерке ван вэкэ таване тэйроке дьбарън,
Го,—Эм нъзаньн жь тэр'а чь бежън,
Жь бона ви шэр'е һанэ,
Дьхазэ жь мэ бьстинэ Бьнэфша Нарин, хушка һэрсэ
быранэ,

Дө кӧр'е мьн кӧштънэ,
Йэк жь сьсйа майэ,
Дэвреш аг'а ль сэр мьн р'акьрийэ фэрманэкэ гьран,
Дэ пжар Щэмбэли жь хвэде у жь тэва хӧйанэ,
Щэмбэли мерэки мерхасэ у ферьзэ у п'элэванэ,
Р'аһьштэ шуре хвэ у к'этийэ пешийа нэйаранэ,
Щэмбэли у бьрае Бьнэфше бунэ дэһ шере хӧде
К'этънэ нава ван сэд сйаранэ,
Пенши кӧштън, Дэвреш аг'а у пенши манэ,
Эв дьжмьне һан жь бэр Щэмбэли у бьрае Бьнэфше
р'эвинэ.

Щэмбэли у бьрае Бьнэфше һатън пэйа бун,
У эв Фарьз бэг у Бьнэфш бь сэр һэвда гьрианэ.
Щэмбэли го,—Мэгрин, эз Щэмбэлие кӧр'е мире
һэкариамэ,

Хирэта мьн қабул накә ви тыште һанә,
Әзе к'ома һәкариа жь вәр'а бькьм к'омәкә.
Го, Щәмбәли готә Фарьз бәге,
— Тө нади мьн Бьнәфше?
Әз у көр'е тә бунә бьранә.
Фарьз бәге нер'а соз дайә,
Дьле Бьнәфше бь һ'әзар дьли Щәмбәли гьртийә,
Бәс ль сәр бьрае хвә һесьра дьбаринә,
У дьле, we шкәстийә.
Щәмбәли гөстила хвә дәрани,
Нишана Бьнәфше дани,
Фарьз бәге гөстил дь дәсте ви гьртийә,
Хьстә шеба хвә у вәшартийә,
Созе хвә Щәмбәлиер'а кьрийә.

Щәмбәли сйар бу, хатьре хвә
Жь Фарьз бәге у бьрае Бьнәфше хастийә,
Го,—Р'ожа ләде әзе бем коне вә баркьм,
Бьбьмә бал хвә бь т'әмамийә,
Щәмбәли к'әтә сәр р'е у мәшийә,
Гази ә'шира һәкариа кьрийә,
Го,—Мьн Бьнәфш жь хвәр'а хастийә,
Нава мә у Дәвреш аг'ада буйә нәйарийә,
К'ома ә'шире әва гьлиа сәһкьрийә.

Дәвреш аг'а мире эле гази ә'шира хвә кьрийә,
Го,—Хун р'ьжйа, мер һатьнә көштьн у бу нәйарийә,
К'аре хвә бькьн сьбе әме һәр'ьн
Фарьз бәге у бьрае Бьнәфше бькөжьн,
Бьнәфше биньн бь дәсте зорейә.
Дәвреш аг'а сәре сьбе пенсьд сйари һьланийә,
Ль сәр коне Фарьз бәгеда гьртийә,
Сәре Фарьз бәге жекьр,
Бьре Бьнәфше көшт,
Бьнәфш ани бь дәсте зорейә,

Бу өр'иниа Бьнэфше у гьриа,
Го,—Дәвреш аг'а тө бав у бьрае мьни
Эва гьлиа нәбуйә у набә.

Щәмбәлие көр'е мире һәкариа
Гази Омое мьрт'ьб, дәһ қиз у панздәһ хорта кьрийә,
Го,—Һуне һәр'ьн Бьнэфше биньн,
Коне ван баркьн биньнә бал мьн бь бьратийә.
Омо дәһ қиз у панздәһ хорта щьвандийә,
Эв хорте һане бь шур у мәрт'альн,
Ль һәспа сйар бунә,
Омо к'әтийә пешие у дьмәшинә,
Қәста коне **Фарьз** бәге, сәр кание кьрийә.
Һатьнә сәр кание, кон т'ьнә у кәс нә дийә,
Бала хвә данә, кө ва **Фарьз** бәг у һәрсе бьрае
Бьнэфше көштинә,
Мәйт'е ван бе хваи у бе хөдан ль әрдейә.
Р'аһьштьн мәйт'а, мәйт' һьланин данин сәр пьшта
һәспа,

Бәре хвә данә мале у мәшиан,
Омо щьле бука ль хвә кьрийә,
К'әтийә пешийа сйара у мәшиа,
Омо кө незикн оба Щәмбәли буйә,
Щәмбәли ньһер'и у к'әниа,
К'ефа мире һәкариа зә'ф һат,
Һат бәр дәре обе сәкьни,
Щәмбәли го,—Омо, мальк храбо, тә иро мь
хапандийә?

Тә чьма Бьнэфша Нарин нә анийә?
Омо го,—Мире мьно, әз бь сәре баве тәкьм,
Әз чумә бәрбь коне Дәвреш аг'а,
Мьн т'ө к'әси ль шьр нә дийә,
Тьште кө мь дийә әв мәйт'е **Фарьз** бәге у көр'е ви бу,
Бе хайи-хөдан,
Мь р'аһьштиә лаше ван у бь хвәр'а анийә.

Щәмбәлие көр'е мире һәкариа т'ърба ван к'ола у һәқ
кәриә,

Бал щәмә'та хвә сонд харийә,

Го,—Һ'әта әз Бьнфше нәйнәм

Ль дьнйәе назәшьщымь бь т'әмамайә.

Дьве, эла Дәвреш аг'а, мире эле жь ви т'опрахи р'абу.

Бәре хвә да т'опрәхәкә дьнә,

Қонаха мәнәке жь бәр Щәмбәлие көр'е мире һәкариа
р'әвийә.

Бь гав у сәһ'әт ч'ә'ве Бьнәфша Нарин бь һесьрә,

У дьле we бь көлә у бь гьринә,

Т'о щар ль мала Дәвреш аг'ада нак'әнә,

Шөхөле we т'әви бь к'инә,

Ле Бьнәфша Нарин ль дьнйәе п'ьр' ширьн у п'ьр'

дәләлә.

Дь дьле Дәвреш аг'ада чьқа нәйәрбә диса we

дьһ'әбинә.

Щәмбәлие көр'е мире һәкариа

Бьнәфша Нарин дь бира хвә тинә,

Жь мал сйар дьбә бь шур у мәрт'ал

Ль сәр р'йа Дәвреш аг'а мире эле к'ар бу.

Бәр'и, бәр'истан, чол у чольстан,

һавин чу ма зьвьстан.

Сәре Щәмбәли һе ну к'әтә шәр' у қале гьран.

Щәмбәли ләз дькә у дьләзинә,

Бист р'оже ви дьқәдьн,

Хвә бь т'опраха Дәвреш аг'ар'а дьгьһинә,

Қәрики пез бь ч'ә'ве хвә дьбинә,

Қәста пез кьр у чуйә,

Чу ба шьван у сәкьнийә,

Пьрсәк жь шьван кьрйә,

Го,—Шьвано, әв пәзе к'ейә?

Шьван го,—Хорто, әв пәзе Дәвреш аг'а мире элейә,

Бьнэфша Нарин, сэр бериейэ,
Һынге Щәмбэли сэкьнийэ,
Го,—Шьвано, бь созе хөдэ,
Тө дар у көлаве хвэ бьди мьн,
Эзе ве мьһина кьһел т'эви ван щьле дэлал,
Т'эви шур у мэрт'але р'энги эзе бьдьмэ тэ бь р'астийэ,
Шьван го,—К'и нэдэ агьр бь хание баве ви к'этийэ,
Щәмбэли жь шьван баваркьрийэ,
Жь мьһина кьһел пәйа буйэ,
Щьле хвэи дэлал жь хвэ кьрийэ,
Шур у мэрт'але хвэ жь мьле хвэ вэкьрийэ,
Г'ава бь һэвр'а т'эслими шьван кьрийэ
Дар у көлав же стэндийэ,
Көлаве хвэ ль хвэ кьрийэ,
Шьван щьле Щәмбэли ль хвэ кьрийэ,
Шур у мэрт'але ви гьредайэ,
Ль мьһинна кьһел сйар буйэ,
Хатьр жь Щәмбэли хастийэ,
Го,—Дэ хатьре тэ у чуйэ.

Щәмбэли ль бэр пез сэкьнийэ,
Бала хвэ да бериванэке жь шьрва һатйэ,
Эв беривана һан қәрваша Бьнэфша Наринэ,
К'этэ нава пез,
Щәмбэли пэз бь сэрва анийэ,
Бь сәре мийа гьрт у әве дотийэ,
Чьқа ль Щәмбэли дьнһер'э ақьл у һ'ыше ве т'эв
фьр'йэ.

П'ьр'и Щәмбэли дэлалэ,
Го,—Мь һе ви шьвани дитийэ,
Эв нэ шьване мәи ә'вьлэ,
Пәзе хвэ дот ниви бь нивийэ,
Жь эшқа Щәмбэли шир т'эв р'етйэ,
Мэшка шир ль пышта хвэкьр у мәшийа,

Чу мале гази Бьнэфше кьрийэ,
Го,—Бьнэфше, шьване мэ гөнартийэ,
Мь не хортэки вэкэ ви дэлал ль дьнйиае нэдитийэ,
Жь эшда вийа мь nive шире хвэ р'етийэ.
Бьнэфше го,—Qэрваше, дане эваре тō нэчэ,
Эзе нэр'ьмэ берие,
К'а эз бьнер'ьм эв шьване нан,
Жь к'ойэ у кōр'е к'ейэ?
Дьбе, эваре р'о ль э'сьр,
Бьнэфше р'аньштэ мэшка шир у туре р'энгин ньланийэ.
Бэре хвэ да нава пез у натийэ.
Шьван пэз мэхэл кьрийэ,
Бьнэфш к'этэ нава мийа,
Гази шьван кьрийэ,
Го,—Миа бьшьвинэ сэр бериейэ.
Щэмбэли р'аньштэ сэре миа у жер'а қэдандийэ.
Бьнэфше ми дотийэ,
Ль шьван ньнер'ийэ,
Го,—Мина Щэмбэлие кōр'е мире нэкарийэ,
Бэс эз ньзаньм к'ийэ.
Дьбе ми жь сэр кода Бьнэфше шир р'эвийа.
Щэмбэли хвэ нэльқандэ мие,
Бь стōе we гьртийэ,
Хэнщэра зивин жь калане зивин к'ьшандийэ,
Бьнэфше хэнщэр бь ч'э'ве хвэ дитийэ.
Го,—Бь хвэде, эз заньм кō хвайе ве хэнщэре
Щэмбэлие мире нэкарианэ.

Бьнэфше дьве,—Ло, ло, ло, ло, ло, Щэмбэлио,
Хэнщэра Щэмбэлие мьн щэвахьрэ,
Дэстие хэнщэре дар н'эжирэ,
Мь дьго қе севиэки бэр диварайэ,
Мь бала хвэ дае кō Щэмбэлие кōр'е мире нэкарийэ.
Ах ло, ло, ло, ло, ло Щэмбэлио,

Хэнцэра Щэмбэлие мьн щэвахьрэ,
Дэстие we бэлалукэ,
Wэллэ эз заньм, кө тө Щэмбэлие көр'е мире һэкариан,
Бь хөде тө завайи; эз һежа букьм.
Ло, ло Щэмбэлио, ло, ло Щэмбэлио,
Хэнцэра Щэмбэлие мьн щэвахьрэ,
Дэстие we сьпндарэ,
Эз заньм, кө тө Щэмбэлие көр'е мире һэкариан,
Р'ожа Дэвреш аг'а, һәрсе бьрае мьн көштын,
Тө һати газие, тө һати һэваре,
Тө т'ер наби тө ве к'ерсьме жь ве диндаре,
Бьнэфше у Щэмбэли бь һэв һ'ьсийн,
Бу п'ьрфина ван у жь һэв к'эниан,
К'этынэ к'ефан, һ'энэкан у лақьрдиян,
Бьнэфше го,—Щэмбэлине, тө хвэ ль нэхвэшие дайне,
Эзе ль Дэвреш аг'а бькьмэ қир'инэ,
Эзе бьвьм шьван у пэз бьмэшиньм.
Э Дэвреш аг'а сэ бькэ кө эз щьваньм,
We р'аһежэ гопале хвэ у we һеди-һеди бе,
Э пэз бьвэ чоле, пшэв бьгрэ шэвинэ...
Дьбе Щэмбэли хвэ ль нэхвэш данийэ,
Сэре хвэ хьстэ нава көлав у дьнэ'лия,
Бьнэфше р'аһьштэ дар, к'этэ пешиа пез у мәшийа,
Ль сэре даг' у ч'йа дьгэр'ийа,
Зьламэки гонди дитийэ,
Го,—һэр'э бежэ Дэвреш аг'а, кө шьван нэхвэшэ,
Пэз ль чоле бехвэйи майэ,
Бьнэфше р'аһьштиэ дар у пэз гэр'андийэ,
Бе; зу бьлэзинэ, хвэ Бьнэфше бьгьһинэ.
Даре шьвание же бьстинэ.
Эва зьламе гонди чу мала Дэвреш аг'а сэкьннийэ
Жь Дэвреш аг'ар'а готийэ,
Го,—Аг'а, Бьнэфше мь шандийэ,
Го, шьван нэхвэшэ, пэз бехвэйиэ.

Бьнэфши ль бэр пезэ у жь мър'а готийэ
 Дəвреш аг'а р'абу жь п'иа.
 Р'аһьштэ гопале хвэ у һеди-һеди мәшийа,
 Һ'эта сəһ'этəке хвэ Бьнэфшер'а гиһандийэ.
 Бьнэфше бь Дəвреш аг'ава хэидийэ.
 Го;—Ҷе эз шьване тэ у баве тэмэ?
 Шьване мə нəхвəшə, а жь тэр'а дар,
 Р'аһежэ пэзе хвэ бьгэр'инэ бь т'эмамийэ.
 Дəвреш аг'а чьдас жь Бьнэфше дьтърсийа,
 Р'аһьштэ дар у жь дэсте we гьртийэ,
 К'этэ пешийа пэз у пэз бьрийэ,
 Бьнэфш һат ба Щəмбəлие көр'е мире һəкарна,
 Дэсте хвэ дь стөе вива бьрийэ,
 Һəрдө бь һəв у дьнер'а дьк'əнийа,
 Һəрдө р'абунэ п'иа,
 Һеди-һеди бəре хвэ данə мал у дьмəшиа.
 Бьнэфше һурмуре хвэ щьвандийэ,
 һəв у дьне р'əвандийэ,
 Ниве шəве ль ван шкəстийэ,
 Хəрибьн, Щəмбəли ве р'е нə дийэ,
 Чунэ бьниа мале жь хвэр'а дь шкəвтеда р'уньштийэ,
 Сьбə ль һəзьра бу, ль ван жи буйэ,
 Жь шкəвте дəрк'əтьн у дьмəшиан.
 Дəвреш аг'а мире эле пэз ани мале у бь ван һ'ьсна,
 Г'элəки əхтиарэ р'е дь қəватa хвəда нəдийэ,
 Дө сйар бь хвэр'а һьланийэ,
 К'этэ пəй ван у мəшиайэ,
 Пə'ниа данə һəспа у бəзианə,
 Wəкə дө сəһ'эта ль пəй чунə,
 Щəмбəли у Бьнэфш жь дурва дитийэ,
 Бь сиари чу бал ван сəкьнийэ,
 Дəвреш аг'а гавa ч'ə'в бь Щəмбəли у Бьнэфше к'этийэ,
 Р'аһьштэ шур у жь калан к'ьшандийэ,
 Щəмбəлие көр'е мире һəкарна дэсте хвэ авитə дəе
 щəлəбa һəспе wi у сəкьнийэ,

Дэсте дьне авитэ хэнцэре у к'шандийэ,
Хэнцэр жь Дэвреш аг'ар'а бьльнд кьрийэ,
Дэвреш аг'а жь хвэр'а фькьрийэ,
Го,—Эв Щэмбэлиэ көр'е мире һэкариайэ,
Эз нькарым пер'а бькьм нэйартийэ,
Го,—Лао, Бьнэфше хвэш һ'элалбэ ль тэ,
Мь һе мерэки вэкэ тэ бь зьрав нэ дитийэ.
Дэвреш аг'а Бьнэфш ль Щэмбэлиэ көр'е мире Һэкариа
һ'элалкьр у вэгэр'ийа.

СЭРЭЩЭМ

Мьжули у һ'ьк'йат

Тэйре вэт'әнһ'ыз	3
Кэванийа бирсар	3
Хорт у кале	4
Цахитка бэр бе	4
Мир у холам	4
Дё дэвэ	5
Сэ һ'эму сэнэ	5
Ньмежа мэллэ	5
Сонда дыз	5
Арду чи мэр'анэ?	6
Се һэвал	6
Шьван у ацълфьрош	8
Вэзире р'уч'ьканди	10
П'адша у баг'ванчи	12
П'адша у вэзир	14

Готьне пешиа

Зьман, хэбэр	19
Щьмэ'т, т'ьфац	20
Хэбат	21
Ацълмэнди, занэбун-беацъли, нэзанин	22
Р'асти, һэқи-дэрэw, нэһэқи	23
Дэwлэмэнди, һэбун — к'эсиби, т'бнэбун	25
Дости, херхази—дзьмьнаи, хьраби	26
Мерхаси—търсонэки	27
Сэбр—лэзк'этын	28
Wэxt, дэм, дэwран	29

Тедәрхьстьнок

Эпос у к'блaме мерхасие

Хане Ч'энгзэр'ин	37
Ә'ли Харзийа	54
Бьнефша Нарин	70

ГӨЛЧЫН

(Жь зарготьна к'орда)

Бэрэвкьрын у вэчекьрын

ОРДИХАНЕ ЩАСЬМЕ ЩӘЛИЛ (ЩӘЛИЛОВ)
ЩӘЛИЛЕ ЩАСЬМЕ ЩӘЛИЛ

Р'едактор Ә'мэрике Сэрдар

Шькьлк'еш А. Савийан

Р'едакторе бэдэвэтие Х. Хангелдйан

Р'едакторе техникие В. С. Абраһамйан

Коректоре контрол Лэг'ифе Ә'мэр

INSTITUT KURDE DE PARIS

ENTRÉE N° 830

Exemplaire n° 1

ВФ 07448

Т'амбэ 83.

Тираж 1000.

Т'аслимн нэшърхане кърнэ 15/11 1972.

Вона чапкърне натйэ долкърне 6/VII-1972.

Балге чапкърне 5,37. Балге нэшърэте 3,55

К'аг'эз № 2 84×108 ¹/₃₂. Қимэт 10 к.

Нэшърхана № 1, йа сэршертийа сэнайа полиграфейэ комитеа
пресайэ дэвлэте, р'эх Совета министрэд р'еспублика Әрмәнистанейэ
Советнейэ Сосналистне.

ҚИМӘТ 10 К.